Concordia Seminary - Saint Louis

Scholarly Resources from Concordia Seminary

Ebooks Print Publications

3-2-2020

The Book of Daniel

A. Kamphausen ir_kamphausena@csl.edu

Follow this and additional works at: https://scholar.csl.edu/ebooks

Part of the Biblical Studies Commons

Recommended Citation

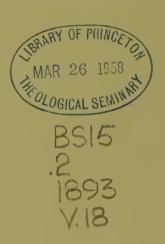
Kamphausen, A., "The Book of Daniel" (2020). Ebooks. 13. https://scholar.csl.edu/ebooks/13

This Book is brought to you for free and open access by the Print Publications at Scholarly Resources from Concordia Seminary. It has been accepted for inclusion in Ebooks by an authorized administrator of Scholarly Resources from Concordia Seminary. For more information, please contact seitzw@csl.edu.

Bible. O.T. Hebrew. 1893

The Book of Daniel in Hebrew with notes by - A. Kamphausen

BSI5 2 1893 V. 18

A. Kamphausen

The Book of Daniel

in Bebrew

BS15 ,2 1893 v,18

HE present edition of the Sacred Books of the Old Testament in Hebrew exhibits the reconstructed text on the basis of which the new critical translation of the Bible has been prepared by the learned contributors mentioned on the other page of the cover. It is, therefore, the exact counterpart of the new English Version. 5 Wherever the translation is based on a departure from the Received Text, the deviation appears here in the Hebrew text. Transpositions in the translation are also found here in the original.

Departures from the Received Text are indicated by diacritical signs: (i. e. V = Versions) designates a reading adopted on the authority of the 10 Ancient Versions; (i. e. c = conjecture), conjectural emendations; and (i. e. 2 = 10), changes involving merely a departure from the Masoretic points, or a different division of the consonantal text (e. g. אובי מוף פסוף בי is used in cases where the אום has been adopted instead of the המום, and אום for changes introduced on the 15 strength of parallel passages. Doubtful words or passages are marked with notes of interrogation (i). Occasionally two diacritical marks are combined, e. g. **, i. e. deviations from the Received Text suggested by the Versions as well as by parallel passages; or •>, i. e. departures from the Masoretic points supported by the Versions, &c. — In cases where two or three consecutive 20 words are transposed the traditional sequence is indicated by ** 2 3 &c. respectively prefixed to the individual words (e. g. 2,445).

The Aramaic portion of the Book (2,4 b - 7,28) has been printed in RED.

The Ancient Versions are referred to in the *Notes* under the following abbreviations:

M = Masoretic Text;

E = LXX;

E = Targum;

Peshita; 25

E = Vetus Latina;

i. i. c. St. Jerome) = Vulgate;

A = Aquila;

H = Theodotion;

E = Symmachos.

In denotes the Samaritan recension of the Pentateuch.

A means Codex Alexandrinus (A),

E = Lucianic recension (Λ),

M = Ambrosianus (F; - M = Mediolanensis),

S = Sinaiticus (8),

E = Vetus Latina;

A = Aquila;

H = Ambrosianus (F; - M = Mediolanensis),

S = Sinaiticus (8),

E = Vetus Latina;

A = Aquila;

H = Ambrosianus (F; - M = Mediolanensis),

E = Symmachos.

I = Symmachos.

I = Ambrosianus (F; - M = Mediolanensis),

I = Symmachos.

I = Symmachos.

I = Aquila;

I = Theodotion;

I = Theodotion;

I = Symmachos.

I = Aquila;

I = Theodotion;

I = Theodotion;

I = Symmachos.

I = Aquila;
I = Theodotion;

I = Theodotion;

I = Theodotion;

I = Symmachos.

I = Symmachos.

I = Aquila;
I = Theodotion;

I = Theodotion;

I = Symmachos.

I = Symmachos.

I = Theodotion;

I = Theo

The heavy-faced figures in the left margin of the Notes (1, 2, 3, &c.) refer 35 to the chapters, the numbers in () to the verses of the Hebrew text. The mark means omit(s) or omitted by.

The Book of Daniel

KAMPHAUSEN

INC. 1393

THE SACRED BOOKS

OF

be Old Testament

A CRITICAL EDITION OF THE HEBREW TEXT

PRINTED IN COLORS, WITH NOTES

PREPARED

By eminent Biblical scholars of Europe and America

UNDER THE EDITORIAL DIRECTION OF

PAUL HAUPT

PROFESSOR IN THE JOHNS HOPKINS UNIVERSITY, BALTIMORE

PART 18

The Book of Daniel

A · KAMPHAUSEN

Leipzig

J.C. HINRICHS'SCHE BUCHHANDLUNG

1896

Waltimore THE JOHNS HOPKINS PRESS DAVID NUTT, 270-271 STRAND

London

THE

ook of Daniel

CRITICAL EDITION OF THE HEBREW AND ARAMAIC TEXT

PRINTED IN COLORS

EXHIBITING THE BILINGUAL CHARACTER OF THE BOOK

WITH NOTES

 $\mathbf{B}\mathbf{Y}$

A. KAMPHAUSEN, D. D.

PROFESSOR IN THE UNIVERSITY OF BONN

English translation of the Motes

B · W · BACON, D. D. AND D · B · MACDONALD, B. D.

OSWEGO, N. Y.

HARTFORD, CONN.

Leipzig

J. C. HINRICHS'SCHE BUCHHANDLUNG

1896

Waltimore. THE JOHNS HOPKINS PRESS DAVID NUTT, 270-271 STRAND

London

PRINTED BY W. DRUGULIN PAPER FROM FERD. FLINSCH Leipzig

[All rights reserved]

רנה חלמא ופשרה נאמר קדם מלכא: אנתה מלכא מֶלך מלכיא די אלה 2,37.36 שמיא מלכותא חָסָנא ותַקפּא ויקרא יהב לך: ובכל די דארין בני אנשא חיות 38

ברא ועוף שמיא יהב בידֶך והשלמֶך בכָלהון אנתה הוא ראשה די דהבא: ובתרֶךְ 39 תקום מלכו אחֵרי ארעא מנְּך ומלכו תליתיא אחרי די נחָשא די תשלם בכל

5 ארעא: ומלכו רביעיא תהוא תקיפה כפרולא כל קבל די פרולא מהַדַּק וחָשל מ

פלא וכפרולא די מרעע כל אלין תדָּק ותַרע: ורי חוַיְתה רגליא ואצבעתא מנהון 14 חסף די פָּחָר ומנּהון פרול מלכו פלינה תהוה ומן נִצְבתא די פרולא להוא בה

כל קבל די חוַיְתה פרולא מעָרַב בחסף מינא: ואצבעת רגליא מנהון פרול ומנהון בב

חסף מן קצָת מלכותא תהוה תקיפה ומנָה תהוא תבירה: יּוּידי חוַיְתָ פּרזלא 19 מעָרב בחסף מינא מתערבין להֱזן בזרע אנשא ולא להֱזן דבקין דנה עם דנה 10 מעָרב בחסף מינא מתערבי עם חספא: וביומיהון די מלכיא אנון יקים אלה 44 הא כדי פרזלא לא מתערב עם חספא: וביומיהון די מלכיא אנון יקים אלה קיק ותְּסַף שמִיא מלכן די לעלמין לא תתחבֶּל ומלכותה לעם אחֱרן לא תשתבִק תדּק ותְּסַף

כל אלַן מלכוֶתא והיא תקום לעלמיא: כל קבל די חוֹיְתָּ די ממורא אתנוֶרת אָבן מה די לא בידִין והַדֶּקֶת ליחספא יפרזלא ינחשא כספא ודהבא אלה רב הודע למלכא

בו מה די להוא אחרי דגה ויציב חלמא ומהימן פשרה:

באדין מלכא נבוכדנצר גפל על אנפוהי ולדניאל סגָד ומנחה וניחחין אמר 46

לנפָּכה לה: עָנה מלכא לרניאל ואָמר מן קְשׁמ די אלהכון הוא אלה אלהין ומרה 47 מלכין ונָלה רזין די יכַלְּהָ לִמִנְלֵא רזא דנה: אדין מלכא לרניאל רבי ומתנן רברבן 48 שניאן יהב לה והשלטה על כל מדינת בבל ורב סַנְנִין על כל חכימי בבל:

49 ורגיאל בעא מן מלכא ומני על עבידתא די מדינת בבל לשררך מישך ועבד נגו 20 ודניאל בתרע מלכא:

גבוכדנצר מלכא עבד צלם די דהב רומה אמין שתין פתיה אמין שת א,3

25 אקימה בבְקעת דורא במדינת בבל: ונבוכדנצר מלכא שלח למכנש לאֲחַשְּׁדַּרְפְּנִיא 25 סְנָנִיא ופּחוָתא אֲדַרְנְּזָרִיא נְדָבְרִיא הְתָבְרִיא תִּפְתָּיִא וכל שלטני מדינתא למתַא סִנְנִיא 10 סִנְנִיא ופחוָתא בי הקִים נבוכדנצר מלכא: באדין מתכנּשין אחַשְׁדַּרְפְּנִיא סִנְנִיא 10 לחֹנָבּת צלמא ופחוַתא אדַרְנַזִּרִיא נְדַבְרִיא הְּתָּבְרִיא תְּפְּתָּיָא וכל שלטוני מדינתא לחֹנָבּת צלמא ופחוַתא אדַרְנַזִּרִיא נְדַבְרִיא הָתָבְרִיא הַפְּתָּיָא וכל

די הקים נכוכרנצר מלכא וקאמין לקבל צלמא די הקים נבכדנצר: וכרווא קרא 4

ה בחיל לכון אמרין עממיא אָמּיא ולשניא: בעדנא די תשמעון קל קרנא משרוקיתא ה פּ בחיל לכון אמרין טומפּנְיה וכל זגי ומָרא תפּלון ותסגדון לצלם דהבא די יקיתָרים שַבְּכא פּסַנְתַּרין סומפּנְיה וכל זגי ומָרא תפּלון ותסגדון לצלם דהבא די

הקים נבוכדנצר מלכא: וימין די לא יפל ויסגָד בַּה ישַׁיצְתא יתרמַא לנוא אתון 6

נורא יקרתא: כל קבַל דנה בַּהּ וָמָנא כדי שמעין כל עממיא קל קרנא משרוקיתא ז יִקִיתָרִים שַבּכא פּסַנְמַרין יּסומפּנִיהיּ וכל זני ומָרא נפלין כל עממיא אָמיא ולשניא

35 סגדין לצֶלם דהבא די הקַים גבוכדנצר מלכא: כל קבל דנה בַּה וְמְנא קרבו 3

ּגְּבְרין כשראין ואכלו קרציהון די יהודיא: ענו ואמרין לנבוכרנצר מלכא מלכא 9 לעלמין חֵיי: אגתה מלכא שָּׁמָהָ מָעם די כל אנש די ישמע קל קרנא משרוקיתא י

יקותָרִים שבכא פסַנְתַּרין וסיפניא וכל זני זמָרא יפֵל ויסנָר לצַלם דהבא: ומן זו

די לא יפּל ויסגָּד יתרמַא לגזא אתון גורא יקידתא: אתי גְּבְרין יהודיּאִין די מנּית 12 יתהון על עבידת מדינת בבל שדרך מישך ועבד גגו גְּבְריא אָלַךְּ לא שמו עליך 40 מלכא טעם לאלהך לא פלחין ולצָלם דהבא די הקַימָת לא סגרין:

באדין נבוכדנצר ברגז וחמא אמר להיְתָיה לשררך מישך ועבד נגו באדין 13

14 אַלָּדְ הַיִּתִיו קָּדָם מלכא: עָנה נבוכדנצר ואָמר להון הַיּאַוְּדָּא שררך מישך

ועבר גנו לאלהי לא איתיכון פלחין ולצלם דהבא די הקימת לא סגדין: כען הן טו

מלכא לעלמין היי אֱמַר הָלְמא לעבדיך ופִּשְׁרא נחַנֵּא: ענַה מלכא ואָמר לכשּדָּיא מלתה מני אזרא הן לא תהודעונני חלמא ופשרה הדמין תתעבדון לכשּדָיא מלתה מני אזרא הן לא תהודעונני חלמא ופשרה הקַבלון 6 ובתיכון נוַלי יתשמון: והן חלמא ופשרה תהַחַון מתנן ונבָזבה ויקר שנִּיא תקַבלון

7 מָן קרָמי להן חלמא ופשרהּ הַחֲוני: ענו תניָנות ואמרין מלכא חלמא יאמר

5 לעבדוהי ופשרה נַהְחֲוַה: ענַה מלכא ואָמר מן יציב ידע אנה די עדנא אנחון
 8 ובנין כל קבַל די חויתון די אודא מני מלתא: די הן חלמא לא תהורענני חדה
 9

ף זבגין כל קבל די חזיתון די אזרא מני מלתא: די הן חלמא לא תהורענני חדה היא דתכון ומלה כדבה ושחיתה הוְיּהַּיּמִנְתוּן למאמר קדְמי עד די עדנא ישתנא להן חלמא אמרו לי ואגדע די פשרה תבחונני:

עגו כשדיא קדם מלכא ואמרין לא אתי אגש על יבָּשתא די מלת מלכא יוכל להחוַיה כל קבל די כל מלך רב ושלים מלה כדגה לא שאל לכל חרשם 10

וו וְאָשַׁף וכשדי: ומלתא די מלכה שָאל יקירה ואחרן לא אתי די יחוּנָה קדם מלכא

12 להן אלהין די מדָרהון עם בשרא לא איתוהי: כל קבל דנה מלכא בנס וקצף 13 שניא ואמר להובָדה לכל חכימי בבל: ודתא נפקת וחכימיא מתקפלין ובעו

רגיאל וחברוהי להתקטלה:

14 באדין דניאל התיב עַמא ומעם לאריוך רב טבחיא די מלכא די נפק לקמלה 14 מו לחכימי כבל: עָנה ואָמר לאריוך שלימא די מלכא על מה דתא מהַחצפה מן 16 קדם מלכא אדין מלתא הודע אריוך לדגיאל: ודניאל על ובעא מן מלכא די זמָן 17 ינתן לה ופשרא להחוָיה למלכא: אדין דגיאל לביתה אול ולחנגיה מישאל ועזריה

18 חברוהי מלתא הודע: ורחמין למִבְעֵא מן קדם אלה שמיא על רוא רנה די לא יהובדון דניאל וחברוהי עם שאר חכימי בבל:

2.19 אדין לדניאל בחָוָוא די ליליא רזא נְלי אדין דניאל בְּרַךְ לאלה שמיא: עָנה דניאל ואָמר להוא שמה די אלהא מבְּרַךְ מן עלמא ועד עלמא די חכמתא ביאל ואָמר להוא שמה די אלהא מבְּלָבְא ווְמְנִיא מהַעְּדה מלכין ומהָקים מלכין 12 ונבורתא די לה היא: והוא מהַשְּנִא עדניא ווְמְנִיא מהַעְדה מלכין מסַתּרתא יַדע מה 22 נָהב חכמתא לחכימין ומנדעא לידעי בינה: הוא נַלא עמיקתא ומסַתּרתא יַדע מה

25 בחשוכא ונהירא עמה שְּׁרֵא: לך אלה אבהתִי מהודא ומשֻׁבח אנה די חכמתא 23 ונבורתא יהבת לי וכען הודעתני די בעינא מנַך די מלת מלכא הודעתנא:

כל קבל דנה דניאל על על אריוך די מני מלכא להובדא לחכימי בבל אול וכן אמר לה לחכימי בבל אל תהובד הַעַלְנִי קדם מלכא ופשרא למלכא אחוא: כה אדין אריוך בהתבָּהָלה הגעל לדניאל קדם מלכא וכן אמר לה די השבַּחַת גבר

26 מן בני גלותא די יהוד די פשרא למלכא יהודע: עָגה מלכא ואָמר לדניאל די 30 מם בלמשאצר האיתיך כָּהל להודעָתני חלמא די חוַית ופשרה: עָגה דניאל 27 שמה בלמשאצר האיתיך כָּהל להודעָתני חלמא די חוַית ופשרין חרטָפין נזרין יכלין קדם מלכא ואָמר רוא די מלכא שַׁאל לא חכימין אשפין חרטָפין נזרין יכלין

28 להחוֶיה למלכא: ברם איתי אלה כשמיא נָלה רזין והודע למלכא נבוכדנצר מה 29 די להוא באתרית יומיא חלמך וחזוי ראשך על משכבך דנה הוא: אנּתִּיה מלכא

רעיוגיך על משכבך סלָקו מה די להוא אחרי דגה וגָלא רויא הודעָך מה די 35 ל להוא: ואנה לא בחכמה די איתי בי מן כל חייא רוא דגה גֱלי לי להן על דברת די פשרא למלכא יהודעון ורעיוני לכבך תגדע:

31 אנתה מלכא הָזה הוַיָּת ואלו צלם חד שניא צלמא דַכַּן רב וזיוה יתיר קאם 32 לקבלך ורֵוה דחיל: הוא צלמא ראשה די דהב מב חדוהי ודרַעוהי די כפף מעוהי

14-33 וירכתה די נחש: שקוהי די פרזל רנלוהי מנהון די פרזל ומנהון די חסף: חָזה 40 הוַיָּת, עד די התנוֶרת אבן די לא בידַין ומיחָית לצלמא על רנלוהי די פרזלא לה וחספא והדֶּקָת המון: באדין דקו כחדה י≫חספא יפרזלא נחָשא כספא ודהבא והוו כעור מן אדרי קִים ונשא המון רוחא וכל אתר לא השתכח להון ואבנא די מיְּתּת לצלמא הַּלָּת לפור רב ומילַ את כל ארעא:

שמיא נָתָת: קָרא בחיל וכן אָמר נּהוּ אילנא וקצְצו ענפוהי אתַרו עפּיַה ובדֵּרו 12 אנבה תגָד חיותא מן תחתוהי וצפריא מן ענפוהי: ברם עיָקּר שרשוהי בארעא 12 אנבה תגָד חיותא מן בקחור די פרול ונחש בדתאא די ברא ובטל שמיא יצטבע ועם חיותא חלָקה בעשַב ארעא: לבבה מן אנײַשא ישנון ולבב חיוא יתיהב לה ושבעה ערנין 13

יחלפון עלוהי: בנזַרת עירין פַּתְנָּמא ומַאמר קדישין שאַלתא עילי דברת די ינדעון 14 חייא די שלים עליא במלכות אנ∞שא ולימֵין די יצבָּא יתְּנָבָּהּ ושפל אנשיאי יקים

עליה: רנה חלמא חזית אנה מלכא נבוכדנצר ואנתה בלמשאצר פשיריא אמר מו כל קבל די כל חכימי מלכותי לא יכלין פשרא להודעותני ואנתה כהל די רוח אלהיו הרישיו בד:

אדין דניאל די שמה בלמשאצר אשתוּמַם כשעה חדא ורעינהי יבַהלְנַּה עָנה 16 מלכא ואָמר בלמשאצר חלמא ופשרָא אל יבַהלָךְ עָנה בלמשאצר ואָמר מראי

חלמא לשנאָיך ופשרה לעריך: אילנא די חוְיִתְ די רבה ותְקָּרְ ורומה ימטֵא לשמיא זי

וחזותה לכל ארעא: ועפיה שפיר ואנבה שניא ומזון לכלא בה תחתוחי תדור 18

תיות ברא ובענפוהי ישכנן צפּרי שמיא: אנתה הוא מלכא די יְרבַיְתָּּ ותקַפְּתְּ 19 מיות ברא ובענפוהי ישכנן צפּרי שמיא: ודי חזה מלכא עיר וקדיש כ 15 ורבותֶּך רבָת ומשָּׁיִת לשמיא ושלטנך לסוף ארעא: ודי חזה מלכא עיר וקדיש

ז ורבותֶך רבָת ומּשָּית לשמיא ושלפנך לפוף ארעא: זרי חזה מלכא עיר וקדיש כ נָחָת מן שמיא ואָמר נֹּדּו אילנא וחבלוהי כרם עִּקָּר שרשוהי בארעא שבְקוּ ובאֲסור די פרזל ונחש בדתאא די כרא ובמל שמיא יִצמבּע ועם ְחיות ברא

חלַקה ער די שבעה עדנין יחלפון עלוהי: דנה פשרא מלכא וגוַרת עליא היא די 21

מיםָ∞ת על מראי מלכא: ולך מרדין מן אנשא ועם חיות ברא להוה מדרָך ועשבא 22 מיםָ∞ת על מראי משמון ומטל שמיא לך מצבעין ושבעה עדנין יַהְלפון עליך עד די 20 כתורין לך יטַעמון ומטל שמיא לך מצבעין ושבעה עדנין יַהְלפון עליך עד די

מנדע די שלים עליא במלכות אנשא ולימין די יצבא יהְנגַה: ודי אמרו למשבק 23

עַקָּר שרשוהי די אילנא מלכותך לך קימה מן די תנדע די שלמן שמיא: להן מלכא 24 מלכי ישפר עליך וחָטָיֶך בצרקה פַּרְק ועוְיָתְד במִחַן ענָיֶן הן תהוה אַרֹכָּה לשׁלְוִתְד:

בלא מטא על גבוכרנצר מלכא: לקצֶת ירחין תרי עשר על היכל מלכותא כה.26

25 די בבל מהלך הוה: ענה מלכא ואָמר הלא דא היא בבל רבּתא די אנה יבְּעֹיְתה 25

לבית מלכו בתקף חסני וליקר הררי: עוד מלתא בפָם מלכא קל מן שמיא נפל 28

לך אמרין גבוכדנצר מלכא מלכותא עדת מנך: ומן אנשא לך מרדין ועם חיות 29 ברא מדרך עשבא כתורין לך יפעמון ושבעה עדנין יַחלפון עליך עד די תנדע

די שלים עליא כמלכות אנשא ולימַין די יצבא יהְנָנּה: בה ישֵּיעֲתא מלְתא סָפּת ל 30 על נבוכדנצר ומן אנשא מריד ועשבא כתורין יאכל וממל שמיא גשמה יצמבּע ער די שערה כנשרין רבה ומפרוהי כצפּרין:

ולקצָת יומיא אנה נבוכרנצר עיני לשמיא נמלַת ומנרעי עלי יתוב ולעליא 31 בְּרָכַת ולחי עלמא שבּחַת והדרת די שלמנה שלמן עלם ומלכותה עם דר ודר:

וכל דארי ארעא כלה חשיבין וכמצביה עבד בחיל שמיא ודארי ארעא ולא איתי 32

33 די ימַחא בידה ויאמר לה מה עברת: בה זמנא מנדעי יתוב עלי ולייקור מלכותי 35 הדרי וזיוי יתוב עלי ולי הדָּברי ורברבָני יבַעוֹן ועל מלכותי הָתְקִינַת ורבו יתירה

הוְסַפַּת לי: כען אנה נבכדנצר משבח ומרומם ומהַדר למלך שמיא די כל מעבדוהי 34 קשום וארתתה דין ודי ימהַלִּיכין בנֵוה יכָל להשפלה:

בלשאצר מלכא עבד לְחַס רב לרברבנוהי אלַף ולקָבל אלפא חמרא שָׁתה: א.5

בלשאצר אמר במעם חמרא להיתיה למאני דהבא וכספא די הנפק נבוכדנצר 2 אבוהי מן היכלא די בירושלם וישתזן בהון מלכא ורברבנוהי שגלתה ולחגתה: באדין היתיו מאני דהבא יוכספאי די הנפָּקו מן היכלא די בית אלהא די בירושלם 3

3 איתיכון עתידין די בעדנא די תשמעון קל קרנא משרוקיתא יְקִיתָרָים שבּכא פּסַנְתַּרין וסומפניה וכל זני זמֶרא תפּלון ותסגדון לצלמא די עבדת והן לא תסנדון בַּה ישַּעַתא תתרמון לגוא אתון נורא יקרתא וּמַן הוא אלה די ישיובנכון מן יְדִי:

16 ענו שדרך מישך ועבד ננו ואמרין למלכא נבוכרגיציר ימלכאי לא חשחין אנחנא

17 על דנה פתנָם להתבותך: הן איתי אלהנא די אנחנא פלחין יכל לשיובותנא מן 18 אתון נורא יקרתא ומן ידָך מלכא ישיוב: והן לא ידיע להוא לָדְּ מלכא די לאלהך לא איתָנא פלחין ולצָלם דהבא די הקַיְמְתָּ לא נסנָד:

באדין נבוכדנצר התמלי הַמא וצלֶם אנפוהי אשתנו על שדרך מישך ועבד

כ נגו ענה ואָמר למַנָא לאתונא חד שבעה על די חוַה למַנָה: ולגְבָרין גבָּרי חיל די בתיְלה אמר לכפָתה לשדרך מישך ועבד ננו למִרְמַא לאתון נורא יקדתא: 10 21 באדין גָּבְריא אָלַךְּ כפָתוֹ בסרבְּליהון פטישיהון וכרבלֵתהון ולבושיהון ורמיו לגוא 22 אתון נורא יקידתא: כל קבל דנה מן די מלת מלכא מחצפה ואתונא אַזָה יתירה נבריא אַלַךְּ די הסָקו לשדרך מישך ועבד גנו קטָל המון שביבא די נורא: וגבריא 23

24 אלך תלָתַהון שדרך מישך ועבד ננו נפלו לגוא אתון נורא יקדתא מכַפּתין: אדין נבוכרנצר מלכא תוה וקם כהתבְּהלה ענה ואמר להדָּברוהי הלא גברין תלָתה 15 כה רמֵינא לגוא נורא מכַפּתין ענין ואמרין למלכא יציבא מלכא: ענה ואָמר הא

אנה חָזה נברין ארבעה שרַין יְּמְהַלְּכין בנוא נורא ותכָל לא אתי בהון ורַוַהּ די רביעיא דַּמה לבר אלהין:

באדין קרב נבוכרנצר לתרַע אתון נורא יקדתא עָנה ואָמר שררך מישך ועבר נגו עבדוהי די אלהא עליא פָּקוּ ואָתוֹ באדין נפּקין שדרך מישך ועבד נגו 20 27 מן נוא נורא: ומתכנשין אחַשְּדרפְּניא סִנְניא ופחוָתא והדָּברי מלכא חוַין לנבריא אלך די לא שלֵט נורא בנָשָׁמיהון ושְער ראשהון לא התחָרַךְ וסרבָּליהון לא שנו 28 וריח נור לא עדת בהון: ענה נבוכדנצר ואָמר בריך אלההון די שדרך מישך ועבד נגו די שלת מלאכה ושיוב לעבדוהי די התרחצו עלוהי ומלת מלכא שביו 25 ויהבו נֶשְמיהון די לא יפלחון ולא יסנדון לכל אלה להן לאלההון: ומני שים טעם 25

די כל עם אָמה ולשן די יאמר שַׁלָּה על אלההון די שדרך מישך ועבד נגוא הדמין יתעבר וביְתה גוָלי ישתַּוָה כל קבל די לא אתי אלה אחֱרן די יבָּל להצֶּלה

ל כדנה: באדין מלכא הצלח לשדרך מישך ועכד נגו במדינת בבל:

נבוכרנצר מלכא לכל עממיא אָמיא ולשניא די דארין בכל ארעא שלמכון מה במה להתוֶיה: אָתוֹא די עבר עפי אלהא עליא שפר קדמי להתוֶיה: אָתוֹהי כמה 33.32 רברבין ותִמְהוהי כמה תקיפין מלכותה מלכות עלם ושָׁלְטנה עם דר ודר:

אנה נכוכרנצר שְלַה הוַית בביתי ורעֲנן בהיכלי: חֵלם חוֵית וירַחלְנני והרהרין 4,2.8 35 על משכבי וחָווי ראשי יבַהלְנני: ומני שים טעם להנעלה קדמי לכל חכימי בכל 4 די פשר חלמא יהודענני: באדין עללין חרממיא אשפיא כשדיא ונוריא וחלמא אָמר אנה קרמיהון ופשרה לא מהודעין לי: ועיר אַחֶּרָשון על קדמי רניאל די שמה כלטשאצר כשָם אלהי ודי רות אלהין קדישין בה וחלמא קדמוהי אמרֵת: 6 בלטשאצר רב חרטטיא די אנה יְדְעַת די רוח אלהין קדישין בָּדְּ וכל רו לא אָנַם לך חווי חלמי די חוית ופשרה אמר:

וחָוִי ראשי על משכבי חָזה הוַית ואלו אילן בנוא ארעא ורומה שניא: רְכה 9 אילנא ותקף ורומה ימטא לשמיא וחזותה לסוף כל ארעא: עפיַה שפיר ואנבָּה שניא ומוון לכלא בה תחתוהי הַּסְלל חיות ברא ובענפֿוהי ידְרון צפּרי שמיא י ומנה יתְּוין כל בשרא: חָוה הוַית בחָוֵוי ראשי על משכבי ואלו עיר וקריש מן

29

6,2 שפר קדם דריוש והקים על מלכותא לאחַשְׁדרפְּניא מאה ועשרין די להַון
 בכל מלכותא: ועלא מנהון סַרכין תלָתה די דניאל חד מנהון די להַון אחַשְׁדרפְּניא

אַלַין יהבין להון פעמא ומלכא לא להוא נָוַק: אדין דניאל דנה הוה מתגצה על על אפרכיא ואחשדרפניא כל קבל די רוח יתירא בה ומלכא עשית להקמותה על כל

5 מלכותא: אדין סרכיא ואחשדרפניא הוו בעין עלה להשכחה לדגיאל מצֵּד מלכותא ה וכל עלה ושחיתה לא יכלין להשכחה כל קבל די מהימן הוא וכל שָׁלוּ ושחיתה

לא השתכַחת עלוהי: אדין גָּבְריא אלך אמרין די לא נהַשָּׁכת לרניאל דנה כל 6

עלה להן השכחנא עלוהי בדֶת אלהה: אדין סרכיא ואחשררפניא אלַן הרגָשו על ז

מלכא וכן אמרין לה דריוש מלכא לעלמין חיי: אתיָעמו כל סרכי מלכותא סגניא 8 ואחַשְׁדרפְּניא הדֶּבריא ופחוָתא לקימה קיָם מלכא ולתקפה אסָר די כל די יבעא 10 בעו מן כל אלה ואנש עד יומין תלָתין להן מנך מלכא יתרמא לגב אריָוָתא: כען מלכא תקיִם אסָרא ותרשָם כתבא די לא להשניה כדת מדי ופרס די לא כען מלכא תקים אסָרא ותרשָם כתבא די לא להשניה כדת מדי ופרס די לא

הָעָדַא: כל קבל דנה מלכא דריוש רשם כתבא ואסָרא:

ורניאל כדי ידע די רשים כתבא על לביְתהּ וכוּין פתיחָן להּ בעליתהּ נגד וז רושלם וזמנין תלֶתה ביומא הֲוָא בָּבַּךְ על ברכוהי ומצלא ומודא קדם אלההּ כל ברכוהי הוא עבד מן קַדְמת דנה: אדין גבריא אלך הרגַשו והשבַּחו לדניאל בָּעה 12

ומתחגן קדם אלהה: באדין קרבו ואמרין קדם מלכא על אסר מלכא הלא אסר 13 רשמת די כל אנש די יבעא מן כל אלה ואנש עד יומין תלתין להן מגך מלכא יתרמא לגוב אריותא ענה מלכא ואמר יציבא מלתא כדת מדי ופרס די לא

14 אל יהוד ענו ואמרין קדם מלכא די דניאל די מן בני גלותא די יהוד לא 20 שם עליך מלכא מעם ועל אסָרא די רשמת וומנין תלֶתה ביומא בעא בעותה: אדין מלכא כדי מלתא שמע שגיא באָש עלוהי ועל דניאל שם בָּל לשיוָבותה מו

וער מַעלי שמשא הוה משתדר להצלותה: בארין גבריא אָלַדְּ הרגשו על מלכא 16 וער מַעלי שמשא הוה משתדר להצלותה: בארין גבריא אָלַדְּ הרגשו על מלכא יהָקָים ואמרין למלכא דע מלכא די דת למדי ופרס די כל אסר וקיִם די מלכא יהָקִים

17 מלכא די אריותא עגה מלכא מר והיתיו לדניאל ורמו לגבא די אריותא עגה מלכא 25 או להשניה: באדין מלכא פלח לה בתדירא הוא ישיובנד: והיתית אבו חדה ושימת 18 ואמר לדניאל אלהד די אנתה פלח לה בתדירא הוא ישיובנד: והיתית אבו חדה וישימת

ואמר לדניאל אלהך די אנתה פָּלח להּ בתדירא הוא ישיובְנָּך: והיתַיִת אָבן חדה וּשִּׁמת 18 על פָם גָבַּא וחתמַה מלכא בעִזְקתהּ ובעוקת רברבגוהי די לא תשנא צבו בדניאל:

ארין אזל מלכא להיכלה ובֶת מְוָת וַדְחַוֹן לא הגעל קרמוהי ושִׁנְתה נהת 19

עלוהי: באדין מלכא בשַּבְּרָפָּרא יקום בנְנְהא ובהתבְּהלה לגְבּא די אריָותא אול: כ

21 עבר דניאל דניאל בקל עציב ועק ענה מלכא ואָמר לדניאל דניאל עבר 30 אלהא חיא אלהד די אנתה פלח לה בתדירא היכל לשיובותד מו אריותא: אדיו

ארן אדין מן אריותא: אדין 22 אלהא חיא אלהך די אנתה פלח לה בתְדירא היְכָל לשיוָבותך מן אריַותא: אדין 23 דניאל עם מלכא מלָל מלכא לעלמין חיי: אלהי שלח מלאכה וסגר פָּם אריַותא

ולא חבלוני כל קבל די קדמוהי וכן השתכחת לי ואף קדמיך מלכא חבולא לא

עבדת: כאדין מלכא שניא מאָב עלוהי ולדגיאל אמר להנסקה מן גבא והְסק אב

35 דניאל מן גבא וכל חבל לא השתכח בה די הימן באלהה: ואמר מלכא והיתיוכה גבריא אלך די אכלו קרצוהי די דניאל ולגב אריותא רמו אנון בניהון ונשיהון ולא ממו לארעית גבא עד די שלמו בהון אריותא וכל נרמיהון הדקו:

26 באדין דריוש מלכא כתב לכל עסטיא אמיא ולשניא די דארין בכל ארעא

שלמכון ישנא: מן קדמי שים מעם די בכל שלמן מלכותי להון זאעין ודחלין מן 27 קדם אלהה די דניאל די הוא אלהא חיא וקים לעלמין ומלכותה די לא תתחבל 40 ושלמנה עד סופא: משיזב ומצל ועבד אתין ותמהין בשמיא ובארעא די שזיב לדניאל 28 מן יד אריותא:

ודניאל דנה הצלח במלכות דריוש ובמלכות כורש פרסיא:

- לאלהי בהון מלכא ורברבנוהי שגלתה ולחַנתה: אשתיו חמרא ושבחו לאלהי 5,4 הבא וכספא נחשא פרולא אעא ואבנא:
- ה בַּה ישַיּעֶתא נפּקו אצבען די יד אנש וכתבן לקָבל נָבְרשתא על גירא די כתַל בָּה ישַיּעֶתא
- 6 היכלא די מלכא ומלכא חוה פם ידא די כתבא: אדין מלכא ויוהי שנזהי ורעינהי
- ₁ יבַהלוּנַה וקטרי חרצה משתרַין וארֹכְבָּתה דא לדא נקשָן: קרא מלכא בחיל
 ↑ להַעלה לאשפיא כשדיא וגזריא ענה מלכא ואָמר לחַכִימי בבל די כל אנש די
 יקרה כתבה דנה ופשרה יחַנַּנני ארנוָנא ילבש והמינייכא די דהבא על צוְארה
 יקרה כתבה דנה ופשרה יחַנַּנני ארנוָנא ילבש והמינייכא די דהבא על צוְארה

 יקרה כתבה דנה ופשרה יחַנַּנני ארנוָנא ילבש והמינייכא די דהבא על צוְארה

 יקרה כתבה דנה ופשרה יחַנִּנני ארנוֹנא ילבש והמינייכא די די בא על צוְארה
 יקרה כתבה דנה ופשרה יחַנִּנני ארנוֹנא ילבש והמינייכא ידי די בא על צוְארה
 יקרה כתבה דנה ופשרה יחַנִּנני ארנוֹנא ילבש והמינייכא ידי די בא על צוְארה
 יקרה כתבה דנה ופשרה יחַנִּנני ארנוֹנא ילבש והמינייים
 יקרה כתבה דנה ופשרה יחַנִּנני ארנוֹנְנא ילבש והמיניים
 יקרה בתבה דנה ופשרה יחַנִּנְנא ילבש ווּמיייים
 יקרה בתבה דנה ופשרה יחַנִּנְנא ילבש ווּמייים
 יקרה בתבה דנה ופשרה יחַנִּנְנא ילבש ווּמייים
 יקרה בתבה דנה ופשרה יחַנִּנְנא ילבש יוֹבְּיִנְיִייִ
 יקרה בתבה דנה ופשרה יחַנִּנְנְיִי יִבְּיִּיְרְ יִבְּיִּנְיִי יִבְּיִיְּיִיִּיִי
 יִקרה בּיִבְּיִּי
 יְהַרְּהַ בּיִּי בְּיִּיְיִי יְבִינְיִי
 יְבְּיִי בְּיִי בְּיִּיְיִי
 יִבְּיִי בְּיִי בְּיִי בִּיְנְיִי יִבְּיִי יִבְּיִי
 יִבְּיִי בְּיִי בִּיִּי יִבְּיִי יִבְּיִי יַבְּיִנְיִי יִבְּיִי
 יִבְּיִי בְּיִי בִּיִבְּיִי
 יִבְּיִי בְּיִי בִּיְנִי יְבִּיְיִי בְּיִבְּיִי
 יִבְּיִי בְּיִבְּיִי יִבְּיִי יִבְּיִי בְּיִבְּיִי
 יִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי
 יִבְּיִי יִבְּיִי יְבִּי בִּיְבְּיִי יִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְיִי בְּיִבְּיִי
 יִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִּיְיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִי בְּיִבְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בִּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִי בִּיְנִיּיִי בְּיִי בְּיִי בִּיִּיְיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִּיְיִי בִּיִי בִּיְיִי בְּיִבְּיִי בִּיִי בְּיִי בְּיִבְּיִּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִּיְּיִי בְּיִיְיִי בְּיִּיְיִי בְּיִּי בְּיִייִי בְּיִי בְּיִי בְּיִיּיְיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִיְיִי בְּיִי בְּיְיִּיְיִיְ
 - 8 יוֹתְלֹתָי במלכותא ישלַם: ארין עללין כל חכיםי מלכא ולא כהלין כתבא למקרא
 - יף ופשירָא להודעה למלכא: אדין מלכא בלשאצר שניא מתבהַל וויוהי שנֵין עלוהי
- ורברבנוהי משתבשין: מלכתא לקבל מלי מלכא ורברבנוהי לבית משתיא עללת סו ענת מלכתא ואמָרת מלכא לעלמין חֵיי אל יבַהלוך רעִיוניך וזיויך אל ישתַּנוּ:
 - וז אתי נבר במלכותך די רוח אלהין קרישין בה וביומי אבוך נַהירו ושְּׁכְּלתנו וחכמה כחכמת אלהין השתכַחת בה ומלכא נכוכדנצר אבוך רב חרמִמין אשפין כשדאין
- גזרין הֱקִימה אבוך מלבא: כל קבל די רוח יתירה ומנדע ושָּבְלתנו יִמְפְשַּׁר חלמין ואחנָית אחידן וּמִשְּׁרא קִסְרין השתכַחת בה בדניאל די מלכא שם שמה בלמשאצר 15 כען דניאל יתקרַי ופשרה יהַחוַה:
 - באדין דניאל הָעל קדם מלכא עָנה מלכא ואָמר לדניאל אנתה הוא דניאל 13 די מן בני גלותא די יהוד די היִתי מלכא אַבי מן יהוד: ושמעת עליך די רוח 14
- טו אלהין בך ונַהירו ושָׁכָלתנו וחכמה יתירה השתכַחת בך: וכען הָעַלו קדמי חכימיא אשפיא די כתבה דנה יקרון ופשרה להורָעָתַני ולא כהלין פשר מלתא להחוַיה: 20
 - 16 ואנה שמעת עליך די תוכל פשרין למפשר וקטרין למשרא כען הן תוכל כתבא למקרא ופשרה להודעותני ארנונא תלכש והמ∘ני כא די דהבא על צוְארך יּתְלָתָ∝י∘ במלכותא תשלט:
 - באדין ענה דניאל ואָמר קָרם מלכא מהְנהך לך להוְיָן ונכַוְביָתך לאחֱרן הב
- 25 ברם כתבא אקרא למלכא ופשרא אהודענה: אנתה מלכא אלהא עליא מלכותא 18
 - 19 ורבותא ויקרא והדרא יהב לנבכדנצר אבוך: ומן רבותא די יהב לה כל עממיא אפויא ולשניא הוו זאעין ודחלין מן קדמוהי די הוא צבא הוה קטל ורי הוה צבא
 - כ הות מַתָּא ורי הות צָבא הוה מרים ודי הוא צבא הוא משפָּל: וכדי רְם לבבה
- בי ורוחה תקפת להזֶדה הָנְחת מן כָּרְסַא מלכותה ויקירַהּ הָעָדיו מנה: ומן בני אנשא טריד ולבכה עם חיותא שׁוִיּיּוּ ועם ערָדיא מדורה עשבא כתורין יִפַעמונה 30 ומִטל שמיא גשמה יצטבּע עד די ידע די שלים אלהא עליא במלכות אנשא
 - 22 ולימַזן די יצבא יהָקים עליה: ואנתה ברה בלשאצר לא השפַּלְהְּ לבבך כל קבל
- 23 די כל דנה ידעת: ועל מרא שמיא התרוממת ולמאניא די ביתה היתיו קדמיך ואנתה ורברבניך שנלֶתך ולחַנתך חמרא שתִין כהון ולאלהי כספא ודהבא נחשא פרולא אעא ואבנא די לא חוַין ולא שמעין ולא ידעין שבחת ולאלהא די נשמתך 35
 - 24 בידה וכל ארחתך לה לא הדרת: באדין מן קדמוהי שליח פפא די ידא וכתבא
 - כה דנה רשים: ודנה כתכא די רשים

מנא מנא תקל ופרסין:

- 27.26 דנה פשר מלתא מנא מנה אלהא מלכותך והשלמה: תקל תקלתא במאוְניא 27.26 והשתכחת חסיר: פרס פריסת מלכותך ויהיבת למדי ופרס:
 - על באדין אמר בלשאצר והלבָּשוּ לדניאל ארגוָנא והמינוֹייּכא די דהבאַ על נוְארה והכרָזוּ עלוהי די להוא שליט יְתְלָתָאי׳ במלכותא: בהּ בליליא קמיל בלישאיצר ל צוָארה והכרָזוּ עלוהי די להוא שליט יְתְלָתָאי׳ במלכותא:
 - א,6 מלכא כשדיא: ודריוש מדיא קבל מלכותא כבר שנין שתין ותרתין:

משלי אני דניאל אחרי א,8 בשנת שלוש למלכות בל-שאור המלך חזון גראה אלי אני דניאל אחרי א,8 בנראה אלי בתחלה: ואראה בחזון ויהי בראתי ואני בשושן הבירה אשר בעילם בהמדינה ואראה בחזון ואני הייתי על אובל אולי:

ואשא עיני ואראה והנה איל אחד עמד לפני האָבל ולו קרנים והקרנֵים 3 גבהות והאחת גבהה מן השנית והגבהה עלה באחלגה: ראיתי את האיל מנֵגח 4 יפֶּה וצפונה וגגבה וכל חיות לא יעמדו לפניו ואין מציל מידו ועשה כרצנו

והגדיל: ואני הייתי מבין והנה צפיר העזים כא מן המערב על פגי כל הארץ ה ואין גוגע בארץ והצפיר קרן חוות בין עיניו: ויבא עד האיל בעל הקרנים אשר 6

ראיתי עמד לפני האבל וירץ אליו בחמת כחו: וראיתיו מגיע אצל האיל ויתמרמר 7 ראיתי עמד לפני האבל וישבר את שתי קרניו ולא היה כח באיל לעמד לפניו 10 אליו ויך את האיל וישבר את שתי קרניו

וישליכהו ארצה וירמסהו ולא היה מציל לאיל מירו: וצפיר העזים הגדיל עד מאד 3 וכעצמו נשברה הקרן הגדלה ותעלֶגה יא הירות ארבע תחתיה לארבע רוחות השמים:

ומן האחת מהם יצא קרן אחיראת ייצעירה ותנדל יתר אל הנגב ואל המזרח 9 15 ואל הצבי: ותגדל עד צבא השמים ותַּפּל ארצה מן הצבא ומן הכוכבים ותרמסם: י ועד שר הצבא הגדיל וממנו יהַרִים התמיד ויהַיּשְׁילַיְּדְּ מכון מקדשו: וצבאיף ייּגָהַיּן 12.11 על התמיד בפשע יַהָּשִּׁילַיְּדְּ אמת ארצה ועשתה והצליחה:

ואשיּמְיעה אחד קדוש מדַבר ויאמר אחד קרוש לפלמוני המדבר עד מתי 13 החזון התמיד והפשע שמם תת וקדש וצבא מרמם: ויאמר אלי<ו> עד ערב בקר 14 20 אלפֵּים ושלש מאות ונצדק קדש:

ויהי בראתי אני דגיאל את החזון ואבַקשה בינה והנה עמד לנגדי כמראה מו נבר: ואשמע קול אדם בין אולי ויקרא ויאמר גבריאל הָבַן להלז את המראה: 16 ויבא אצל עָמְדי ובבאו נבעַתִּי ואפּלה על פני ויאמר אלי הָבַן בן אדם כי לעת 17 קץ החזון: ובדברו עמי נרדמתי על פני ארצה ויגע בי ויעמידני על עמדי: 18 19 ויאמר הנני מודיעך את אשר יהיה באחרית הזעם כי למועד קץ:

האיל אשר ראית בעל הקרנים מלכי מדי ופרס: והצפיר השעיר מלך יון 21.2 והקרן הגדולה אשר בין עיניו הוא המלך הראשון: והגשברת ותעמדנה ארבע 22 החתיה, ארבע מלכיות מגוי-ו- ית-עמדנה ולא בכחו: וכאחרית מלכותם כהָתַם 23 הפשעים יעמד מלך עז פנים ומבין חידות: ועצם כחו ולא בכחו וגפלאות ישחית 4 הצליח ועשה והשחית עצומים ועם קדושים: ועל שכלו והצליח מרמה בידו כה ובלבבו יגדיל ובשלוה ישחית רבים ועל שר שרים יעמד ובאפם יד ישבר: ומראה הערב והבקר אשר נאמר אמת הוא ואתה סתם החזון כי לימים 26 רבים:

ואני דגיאל נהייתי ונחליתי ימים ואקום ואעשה את מלאכת המלך ואשתומם 27 אל המראה ואין מבין: 35 על המראה ואין מבין:

כשנת אחת לדריוש בן אחשוֵרוש מזרע מדי אשר הְמְלֹךְ על מלכות כשדים: א.9 בשנת אחת למלכו אני דגיאל כינתי כספרים מספר השנים אשר היה דבר יהוה 2 בשנת אחת למלכו אני דגיאל למלאות לחָרְבוֹת ירושלם שבעים שנה: ואתנה את פני אל 3 אדני האלהים לבקש תפלה ותחנונים בצום ושק ואפר: ואתפללה ליהוה אלהי 4 ואתוַדה ואמרה

: אָנּא אדני האל הגדול והנורא שמר הברית והחסד לאהביו ולשמרי מאָותיו: חמאגו ועוינו והרשענו ומרדגו וסור ממאָותך וממשפטיך: ולא שמעגו אל עבדיך ה.²

בשנת חדה לבל-שַׁאֹצר מָלך בכל דניאל חַלם חזה וחָזְוי ראשה על משכבה 7.

באדין חלמא כתב ראש מלין אמר: ענה דניאל ואָמר 2

קַוָה הוַית בחָזְוי עם ליליא וארו ארבע רותי שמיא מגיהָן ליפא רבּא: וארבע

א חיון רברבן סלקן מן יפא שנין דא מן דא: קדמיתא כאריה ונפין די נשר לה קוה הוית עד די מריטו נפּיה ונטילת מן ארעא ועל רגלין כאנש הָקימת ולכב 5

ה אנש יהיב לַה: וארו חיוה אחֶרי תניֶנה דמיה לדב ולשטר חד הַיְּקְמת ותלֶת

6 עלעין בפְּמַה בין שניה וכן אמרין לה קומי אכלי כשר שגיא: באתר רנה חזה הוית וארו אחרי כנמר ולה גפין ארבע די עוף על גבַיה וארבעה ראשין לחיותא

ושָׁלְמן יהיב לה: באתר דנה חזה הוית בחזוי ליליא וארו חיוה רביעיא דחילה ואימתני ותקיפא יתירה ושנֵּין די פרזל לה רברבן אכלה ומהֱקה ושאָרא ברגלַיה 10

- 8 רפסה והיא משַניא מן כל חיוָתא די קַדמְיהּ וֹקרנַין עשר לֹה: משתַכַּל הוית בקרניא ואלו קרן אחרי זעירה סליקּת ביניהון ותלָת מן קרניא קדמיתא אתעקַרו מן קדמיה ואלו עיִנין כעיני אנשא בקרנא דא ופָּם ממלל רברבָן:
- קוה הוית עד די כרסָון רמיו ועתיק יומין יתב לבושה כתלֵג חָנֶר וּשְּער י ראשה כעֲמר נְקָא כִרסיַה שבִבין די גור נַּלְנִּלּוֹהי גור דָּלָק: נְהַר די גור נָגד וֹנָפּק 15

מן קדמוהי אָלף אלפייף ישַמשונה ורבּו רִיבְּיּוֹן קדמוהי יקומון דיגא יְתָב וספרין 11 פתיחו: חזה הוית באדין מן קל מליא רברבָתא די קרגא ממללא חזה הוית עד

12 די קטילת חיוָתא והובר נשמה ויהיבת ליקַדת אָשׁא: ושאָר חיוָתא הָעָדיו 12

ואר ליליא וארו בחזוי ליליא וארו נקן של זמן ועדן: תוה הוית בחזוי ליליא וארו נק שמיא כבר אנש אָתה הוא ועד עתיק יומיא מטה וקדמוהי הקרבוהי: 20

14 ולה יהב שָלִמן ויקר ומלכו וכל עממיא אְמֵיא ולשניא לה יפלחון שלמנה שלמן עלם די לא נַעָדה ומלכותה די לא תתחבל:

מו.16 אָתְכַרִית רוחי אנה דניאל בנוא יְנְדְנַהּ וחזוי ראשי יבַהלְנני: קרבַת על חד מון מאַמיא ויציבא אבעא מנה על כל דנה ואמר לי ופשר מליא יהודענני: אלַין 17

25 מינָתא רברבָתא די אנין ארבע ארבעה מלכין יקומון מן ארעא: ויקבלון מלכותא 18

פו קרישי עליונין ווַחָסגון מלכותא עד עלמא ועד עלם עלמיא: אדין צבית ליצָבא על חיותא רביעיתא די הוָת שַנִיה מן כלחון דחילה יתירה שנַיה די פרזל ומפריה על חיותא רביעיתא די הוָת שַנִיה מן כלחון

כ די נחש אכלה מהֱקה ושאָרא ברגליה רפסה: ועל קרניא עשר די בראשה ואחרי די סלקת וגפלו מן קדמיה תלֶת וקרגא רַכַּן ועינין לה ופָם ממלְל רברבָן וחָוְוה

- 22.21 רב מן חברתה: חזה הוית וקרנא רַכַּן עברא קרב עם קדישין ויכלה להן: עד די 22.21 אתה עתיק יומיא ודינא יתב ושלטנא יתב לקדישי עליונין וזמנא מטה ומלכותא החסנו קדישין:
 - כן אמר תיותא רביעיתא מלכו רביעיא תהוא בארעא די תשנא מן כל 23 מלכותא ותאכל כל ארעא ותדְשָׁנַהּ ותַּדְּקְנָה: וקרניא עשר מנה מלכותא עשרה
- מלכין יקמון ואחרן יקום אחריהן והוא ישנא מן קרמיא ותלתה מלכין יהשפּל: 35
 - כה ומלין לצד עליא ימלָל ולקדישי עליוגין יבלא ויסבר להשנֶיה זמנין ורת ויתיַהבון כה מלין לצד עדי עדן ועדנין ופלג עדן: ודיגא יָתָּב ושלמנה יהעדון להשמֶדה 26
 - 20 בירה עד ער סופא: ומלכותא ושלטנא ורבותא די מלכות תחות כל שמיא יהיבת לעם קדישי עליוגין מלכותה מלכות עלם וכל שלטניא לה יפלחון וישתמעון:
 - עד כה סופא די מלתא אנה דניאל שניא רעיוני יבַהלְנני וזיוי ישהַנוּן עלי מלתא בלבי נמרָת:

אוּפָּו: וגויתו כתרשיש ופניו כמראה ברק ועיניו כלפידי אש וזרעתיו ומרנלתיו 10,6 כעין נחשת קַלָל וקול דבריו כקול המון: וראיתי אני דניאל לבדי את המראה זהאנשים אשר היו עפי לא ראו את המראה אַבְל חֹרָדה גדלה נפלה עליהם ויברחו בהַחָבַא: ואני נשארתי לבדי ואראה את המראה הגדלה הזאת ולא נשאר 3 בי כח והודי נהפך עלי למשחית ולא עצרתי כח:

ואשמע את קול דבריו וכשמעי את קול דבריו ואני הייתי נרדם על פני 9 ופני ארצה: והגה יד נגעה בי ותניעני על ברפַּי וכפּות ידי: ויאמר אלי דניאל יבו איש חקרות הבֵן בדברים אשר אנכי דבר אליך ועמד על עמדך כי עתה שלחתי אליך ובדברו עמי את הדבר הוה עמדתי מרעיד:

- ויאמר אלי אל תירא דניאל כי מן היום הראשון אשר נתת את לבך להבין 12 ולהתענות לפני אלהיך נשמעו דבריך ואני באתי בדבריך: ושר מלכות פרם עמד 13 לנגדי עשרים ואחד יום והנה מיכאל אחד השרים הראשנים בא לעזרני ואני לנגדי עשרים ואחד יום והנה מיכאל אחד השרים הראשנים בא לעזרני ואני היותרתייו> שם אצל מלכי פרס: ובאתי להבינך את אשר יְקְיֶרֶיה לעמך באחרית 14 הימים כי עוד חזון ילְימים:
- 15 ובדברו עמי כדברים האלה נתתי פני ארצה ונאלמתי: והנה כדמות בני מו.15 אדם נגע על שפתי ואפתח פי ואדברה ואמרה אל העמר לנגדי אדני במראה נהפכו צירי עלי ולא עצרתי כח: והיך יוכל עבד אדני זה לדבר עם אדני זה 17 ואני מעתה לא יעמד בי כח ונשמה לא נשארה בי: ויסף ויגע בי כמראה אדם 18 ויחזקני: ויאמר אל תירא איש חמדות שלום לך חזק וחזק וכדברו עמי התחזקתי 19 ואמרה ידבר אדני כי חזקתני:

ויאמר הַידעת למה באתי אליך ועתה אשוב להלחם עם שר פרס ואני יוצא כ זהנה שר יון בא: אבָל אגיד לך את הרשום בכתב אמת ואין אחד מתחזק עמי 21 על אלה כי אם מיכאל שרכם: ואני בשנת אחת לדריוש המדי עֻמְדי למחזיק א,21 ולמעוז לו: ועתה אמת אגיד לך

25 הגה עוד שלשה מלכים עמדים לפרס והרביעי יעשיר עשר גדול מכל וכחֶּזְקְתוּ בעָשְׁרוְ יעיר הכל את מלכות יון: ועמד מלך גבור ומשל ממשל רב ועשה כרצוגו: 3 וכעיביים תשבר מלכותו ותָקץ לארבע רוחות השמים ולא לאחריתו ולא כמשלו 4 אשר משל כי תנתש מלכותו ולאחרים מלבד אלה:

ויחוק מלך היגיגב ומן שריו יחוק עליו ומשל ממשל רב ממשלתו: ולקין ה.6 שנים יתחברו ובת מלך הגגב תבוא אל מלך הצפון לעשות מישרים ולא 30 תעצר כוח הזרוע ולא יעמד יְוַזְרְּעו ותנתן היא ומביאיה והילדה ומחוְקה בעתים:

ועמד מגַצר שרשיהָ כַּנוּ וייבָא אֲלַהים ּחיל ויבא במעוז מלך הצפון ועשה 7 בהם והחזיק: וגם אלהיהם עם נסכיהם עם כלי חמדתם כסף וזהב בשבי יבָא 5 פ מצרים והוא שנים יעמד ממלך הצפון: ובא במלכות מלך הנגב ושב אל 9 אדמתו:

ובגיים יתגרו ואספו המון חיָלים רבּים ובא בוא ושטף ועבר וישב ויתגרו עד י מעָזּה: ויתמרמר מלך הנגב ויצא ונלחם עמו עם מלך הצפון והעמיד המון רב 13.12 ונתן ההמון בידו: ונשא ההמון ירום לבבו והפּיל רבּאות ולא יעוֹז: ושב מלך 13.12 40 הצפון והעמיד המון רב מן הראשון ולקץ העתים שנים יבוא בוא בחיל גדול וברכוש רב: ובעתים ההם רבּים יעמדו על מלך הנגב ובני פריצי עמך ינשאו 14 להעמיד חזון ונכשלו: ויבא מלך הצפון וישפך סוללה ולכד עיר מבצרות וזרעות מו הנגב לא יעמדו ועם מבחריו ואין כח לעמד: ויעש הבא אליו כרצונו ואין עומר 16 לפניו ויעמד בארץ הצבי וּקַלָּה: בידו: וישַם פניו לבוא בתקף יאיל מלכותו וישרים 17

35

9,7 הגבָאים אשר דברו בשמך אל מלכינו שרינו ואבתינו ואל כל עם הארץ: לך אדני הצדקה ולנו בשת הפנים כיום הזה לאיש יהודה ולישבי ירושלם ולכל ישראל הקרבים והרחקים בכל הארצות אשר הדחתם שם במעלם אשר מעלו בך: 9.8 יהוה לנו בשת הפנים למלכינו לשרינו ולאבתינו אשר חטאנו לך: לאדני אלהינו

הרחמים והסלחות כי מרדגו בו:

ולא שמענו בקול יהוה אלהינו ללכת בתרתיו אשר נתן לפנינו ביד עבדיו וו הנבאים: וכל ישראל עברו את תורתך וסר לבלתי שמוע בקלך ותְּתַּךְ עליגו

12 האלה והשבעה אשר כתובה בתורת משה עבד האלהים כי חטאנו לו: ויקם את דבריו אשר דבר עלינו ועל שפטינו אשר שפטונו להביא עלינו רעה גדלה אשר

10 משה תחת כל השמים כאשר נעשתה בירושלם: כאשר כתוב בתורת משה את כל הרעה הזאת באה עלינו ולא חלינו את פני יהוה אלהינו לשוב מעונינו 14 ולהשכיל באמתך: וישקד יהוה על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק יהוה אלהינו על כל מעשיו אשר עשה ולא שמענו בקלו:

מו ועתה אדני אלהיגו אשר הוצאת את עמך מארץ מצרים ביד חוַקה ותעש

15 לך שם כיום הזה חמאנו רשענו: אדני ככל צדקתך ישב גא אפך וחמתך מעירך ירושלם הר קדשך כי בחשַאינו ובעונות אבתינו ירושלם ועמך לחרפה לכל ים סביבתינו: ועתה שמע אלהינו אל תפלת עבדך ואל תחנוניו והאַר פניך על ו מקדשך השָׁמַם למען -עבדיך> אדגי: המַה אלהי אזגך ושמע פקחה עיניך וראה שממתינו והעיר אשר נקרא שמך עליה כי לא על צדקתינו אנחנו 20 מפילים תחנונינו לפגיך כי על רחמיך הרבים: אדני שמעה אדני סלחה

אדני הקשיבה ועשה אל תאחר למענך אלהי כי שמך נקרא על עירך ועל עמד:

ועוד אני מדבר ומתפלל ומתודה חטאתי וחטאת עמי ישראל ומפיל תחנתי 21 לפני יהוה אלהי על הר קדש אלהי: ועוד אני מדבר בתפלה והאיש גבריאל

25 אשר ראיתי בחזון בתחלה מְעָף ביעָף נגע אלי כעת מנחת ערב: ויַבן וידַבר עמי 23 ויאמר דניאל עתה יצאתי להשכילך בינה: בתחלת תחנוניך יצא דבר ואני באתי

להניד כי המודות אתה ובין בדבר והבן במראה:

שבעים שבעים נַחָהַך על עמך ועל עיר קדשך לכילאיתי פשע וליהיתם חטא∞ת ולכפר עון ולהביא צדק עלמים ולחתם חוון ונביא ולמשח קדש קדשים: כה ותדע ותשכל מן מצא דבר להשיב ולבנות ירושלם עד משיח גניד שבעים שבעה 30 26 ושבעים ששים ושנים תשוב וגבנתה רחוב וחרוץ ובצוק העתים: ואחרי השבעים ששים ושנים יכרת משיח ואין לו והעיר והקדש ישחית עם נגיד הכא וקצו 27 בשמף ועד קץ מלחמה נחרצת שממות: והגביר ברית לרפים שבוע אחד וחצי השבוע ישבית זבח ומנחה ועל כּנִאיף שקוצים משומם ועד כלה ונחרצה תְּתַּדְּ על שומם:

בשנת שלוש לכורש מלך פרס דבר נגלה לדגיאל אשר נקרא שמו בלמשאצר 10.8 ואמת הדבר וצבא גדול ובין את הדבר ובינה לו במראה:

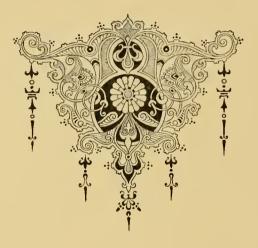
בימים ההם אני דניאל הייתי מתאבל שלשה שבעים ימים: לחם חמדות 40 לא אכלתי ובשר ויין לא בא אל פי וסוך לא סכתי עד מלאת שלשת שבעים

וביום עשרים וארבעה לחדש הראשון ואני הייתי על יד הנהר הגדול הוא ה חדקל: ואשא את עיני ואַרא והנה איש אחד לבוש בדים ומתניו חגָרים בכתם קץ הפלאות: ואשמע את האיש לבוש הבדים אשר ממעל למימי היאר וירם 12,7 ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בחי העולם כי למועד מועדים וחצי וככלות נפץ יד עם קדש תכלינה כל אלה:

ואני שמעתי ולא אבין ואמרה אדני מה אחרית אלה: ויאמר לך דניאל 9.8 י והרשיעו רבים וחתמים הדברים עד עת קץ: יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים והרשיעו י רשעים ולא יביגו כל רשעים והמשפלים יבינו:

ומַעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שמם ימים אלף מאתים ותשעים: אשרי 12.11 המתכה ויגיע לימים אלף שלש מאות שלשים וחמשה: 13

ואתה לך לקץ ותנוח ותעמר לגרלך לקץ הימין:

- עמו לְּעשה ובת הנשים יתן לו להשחיתה ולא תעמד ולא לו תהיה: וְיָשֵב פניו 19 לאיים ולכד רבים והשבית קצין הֶרְפתו לו בלתי חרפתו ישיב לו: וְיָשֵב פניו למעוזי ארצו ונכשל ונפל ולא ימצא:
- כ ועמד על כַּנוֹ מעביר נוגש הדר מלכות ובימים אחדים ישבר ולא באפַים
 ולא במלחמה:
- עמד על כנו נבזה ולא נתנו עליו הוד מלכות ובא בשלְוה והחזיק מלכות בתַלְקְלְקות: וזרעות השֶׁמף ישׁמפּו מלפניו וישׁברו וגם נגיד ברית: ומן התחברות 23.22 בתַלְקְלְקות: מרמה ועלה ועצם במעט גוי ו בשלְוהי≎י ובמשמני מדינה יבוא ועשה אשר לא עשו אבתיו ואבות אבתיו בָּזּה ושלל ורכוש להם יבזור ועל מבצרים יחשׁב מחשבתיו ועד עת:
- מה ויצר כתו ולבבו על מלך הנגב בתיל גדול ומלך הנגב יתגרה למלחמה 26 בחיל גדול ועצום עד מאד ולא יעמד כי יחשבו עליו מחשבות: ואכלי פַּתְּכְּאוֹ 27 ישברוהו וחילו ישטוף ונפלו חללים רבים: ושניהם המלכים לבכם למַרֶע ועל 28 שלחָן אחד כָּוָב ידַברו ולא תצלח כי עוד קץ למועד: וישב ארצו ברכוש גדול

ולבבו על ברית קדש ועשה ושב לארצו:

- למועד ישוב זבא כנגב ולא תהיה כראשנה וכאחרונה: ובאו בו ציים כתים ונכאה ושב וועם על ברית קודש ועשה ושב ויבן על עזבי ברית קדש: וזרעים ונכאה ושב וימן על עזבי ברית קדש: וזרעים מפר ממנו יעמדו וחללו המקדש המעוז והסירו התמיד ונתנו השקוץ משמם: ומרשיעי מכית יחגיף בחֲלַקות ועם ידעי אלהיו יחוְקו ועשו: ומשכילי עם יבינו לרבים 34 ונכשלו בחרב ובלֶהבה בשבי ובבָזה ימים: ובהְּכָּשלם יֵעזרו עַזר מעט ונלְוו 20 לה עליהם רבים בחלקלקות: ומן המשכילים יפשלו לצרוף בהם ולבָרַר ולַלְבַּן עד עת קץ כי עוד למועד:
 - ועשה כרצנו המלך ויתרומם ויתגדל על כל אל ועל אל אלים ידַבר נפלאות 36 והצליח עד כלה זעם כי נתרָצה נעשתה: ועל אלהי אבתיו לא יבין ועל תֶּמְרת
- 25 נשים ועל כל אלוה לא יבין כי על כל יתגדל: ולאלה מֶעִים על כנו יכבד 38
 - 39 ולאלוה אשר לא ידעהו אבתיו יכבד בזהב ובכסף ובאבן יקרה ובתמדות: ועשה למבצרי מעזים עם אלוה נַכָר אשר הפיר יַרְבה כבוד והמשילם ברפים ואדמה יחלק במחיר:
- ם ובעת קץ יתגנח עמו מלך הנגב וישתער עליו מלך הצפון ברכב ובפרשים 17 ובאניות רפות ובא בארצות ושטף ועבר: ובא בארץ הצבי וּהְיפּוֹת יפּשלו ואלה 30 בי ימלטו מידו אדום ומואב וראשית בני עמון: וישלח ידו בארצות וארץ מצרים 42 לא תהית לפלימה: ומשל במכמני הזהב והכסף ובכל חמְדות מצרים ולְבִּים 44 וְכָשִים במצעריו: ושמְעות יבַהקהו ממזרח ומצפון ויצא בחַמא גדלה להשמיד מה ולהחַרים רבים: וישע אהלי אַפַּדְנוֹ בין ימים להר צבי קדש ובא עד קצו ואין
 - ה ולהחֲרים רבּים: ויטע אהלי אַפַּדְגו בין ימים להר צבי קדש ובא עד קצו ואין , עוזר לו:
 - ובעת ההיא יעמד מיכאל השר הגדול העמד על בני עמך והיתה עת צרה אשר לא נהיתה מהיות גוי עד העת ההיא ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר: ורבים מישַני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות
 - 3 לדְרָאוֹן עוּלם: והמשבּלים וַוְהָרוֹ כּוֹהר הרקיע ומצדיקי הרבּים ככוכבים לעולם ועֵד:
 - ואתה דניאל סתם הדברים וחתם הספר עד עת קץ ישטטו רבים ותרבה הדעת:
 - ה וראיתי אני דניאל והנה שנים אחרים עמדים אחד הנה לשפת היאר ואחד 6 הגה לשפת היאר: ויאמר לאיש לבוש הבדים אשר ממעל למימי היאר עד מתי

3a. As Dagesh lene is wanting in the מַּחָבָּה (3,16; 4,14), it would seem as if the ב in מוב also (ef. vv. 8.13.15.16; 11,26) should be provided with Rapheh; see KAUTZSCH, Gramm. des Bibl.-Aram. § 64,3.

WILHELM DIEHL, Das Pron. pers. suff. (Giessen, 1895), reads מקצהן instead of the mascul. suffix; cf. 8,9.

- (6) While Θ, ἐκ τῶν υἱὧν Ιουδα, gives a faithful translation of M מְּבְנֵי יְהּוּדָה, Ϭ, having regard to v. 3, paraphrases with ἐκ τοῦ γένους τῶν υἱῶν Ισραηλ τῶν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας.
- (12) KAUTZSCH-MARTI, following v. 16, would read וַּלְעִים instead of £1 וַּלְעִים. But the shorter form (cf. Olsh. § 184, b) is quite normal; nor is it exceptional that 10 it should interchange with the longer וַּלְעִים (cf. Ew. § 167, a; Olsh. § 215, d 9; Stade § 296, c.). Most commentators agree with Sieger. Stade in regarding the shorter form as quite unobjectionable. Behrm. speaks of it as a characteristic of our author to take pleasure in such interchanges of similar forms, and refers as examples to ווו וועות 11,15 and דון זון מועם 2,1 and ב. 15 This is a liberty many authors indulge in. Thus in Luther's Bible at Deut. 33,16.20 the masculine den Scheitel and the feminine die Scheitel are used interchangeably.
- (13) ראה דבר ודבר means 'to compare a thing with another,' i. e. to regard two or more things with discriminating attention; so Eccl. 2,12. המשיל דבר לדבר בר לדבר (השוה, בה + to compare a thing to another, i. e. to liken; ef. Is. 46,5. P. H.].
- (20) KAUTZSCH-MARTI read, with Θ, הְּבְּמָה וּבְיגָה, on the ground that All would give the sense wisdom of insight. Whoever objects to HITZIG's shrewd wisdom, may still, with BEHRM., hold by Al, and doubt whether Θ has really any divergence.

 Read with ઉ a i before האשפים; the omission of and cannot be defended by 25

5, 15, which is of different construction.

- (21) There cannot be any question of the correctness of אויהי אוי, Θ, ἐγένετο.

 The author has purposely chosen an indefinite expression as in 2,49 and 3,30.

 Hence there is no occasion, with Kautzsch-Marti, to consider our passage a later addition, on the ground that in 10,1 the third year of Cyrus is mentioned. 30 Nor need we, with Behrm., adopt the conjecture that here, perhaps, in accordance with the close of 2, the determinative of place בשעד המלך has dropped out.

 Cf. 9,26 אוין לו 2,26 אוין לו פון אוין.
- 2 (1) Follow EWALD's conjecture, and insert שַּלְּיֵה after מַשְּׁרֵים. We have no right to 35 assume that the author would have been so careless as to contradict his own statement in 1,5. It does not follow, however, that Nebuchadnezzar in 1,1 is called king by prolepsis, as BEHRM. still maintains. It is much more reasonable to assume a transcriptional error, although the consonantal text of this Book, which alone was written by the author, and which lies before us almost 40 always in the Kethîb, is among the best preserved of the texts of the entire OT. But this text should not be confounded with that of Al, the latter being marred by many errors, especially in the Aramaic portions.

The free translation his sleep vanished is supported by 8,27, where the Nif'al of היה — questioned, it is true, by Bevan (Comm. on the Book of Dan., Cam- 45 bridge, 1892) and KAUTZSCH-MARTI — means to be gone, vanished, according to Siegfr. Stade privatively [Ges.-KAUTZSCH²⁶, § 52,2 c]: to be deprived of being. Behrm., following 6,19 and Gen. 31,40, thinks that אברה in 6,19 (cf. also 4,33;10,8), he rightly takes no exception to by, for which the older language 50 would use down and the control of the capture.

In view of the Assyrian šuttu (= šuntu), the usual word for dream (cf. HAUPT in Schrader's KAT² 502), πω, which is here translated ὕπνος by 60, might

---- Eritical Motes on Daniel ----

- 1 (2a) For χτι a single codex of Kennic. reads χτις, so, too, the *Graecus Venetus*, which begins the verse: ἔδωκεν οὖν ὁ ὀντωτής ἐν χειρί οἱ ἰωϊακίμην. As to the extremely small value for purposes of textual criticism of this second Aquila, who wrote about 1400 A. D., see my review of O. Gebhardt's edition (*Graecus Venetus*, Lipsiae, 1875) in *Theol. Stud. und Krit*. 1876, pp. 577-586.
 - (2b) The concise and summarizing character of this statement makes it difficult to give a lucid rendering. Consequently, recent interpreters have fallen back on the supposition that it contains glosses. BEHRMANN, in his Commentary (Göttingen, 1894) would strike out the concluding words: and he brought the vessels 10 into the treasure-house of his god; KAUTZSCH-MARTI (Die Heil. Schrift des AT, וצסא), on the other hand, would make the suffix in ייביאם refer not to the vessels, but exclusively to the persons led into captivity; they regard בית אלהיו as a gloss on the last three words of the verse, and translate the concluding words: but the vessels &c. The obscurity lies in the fact that in the suffix of ויביאם both 15 persons and vessels are understood. The reference to the latter comes into prominence because the author wishes to have done at once with the vessels, which are not mentioned again until 5,2ff. Hence, for clearness' sake, there is appended to into the house of his god the nearer determination in v. 2b, where and (cf. 2, 16.18) stands for that is to say. The assumption of a gloss, which 20 affords only a partial improvement of M, can hardly be admitted as a restoration of the original text. Nor is it permissible to find, with BEHRMANN (p. xxxiii), a departure from Al in 63's mention of the capture of the city, since the author presupposes the capture of Jerusalem as a matter of course. O, with its καὶ ἔδωκεν Κύριος έν χειρὶ αὐτοῦ τὸν Ιωακειμ, is only returning from the free 25 translation of 6 (καὶ παρέδωκεν αὐτὴν Κύριος εἰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ Ιωακειμ) to a more literal rendering of M.
 - (3) The reading of δ Αβιεσδρι for Al אַשְׁשֵּׁעֵּ loses in importance from the fact that in vv. 11.16, where it re-appears, it has led to the arbitrary rejection of All הַּמְּלְצֵּר (Θ, Αμελσαδ).
 - (4) אום is Kethîb to Qerê מאם. This Kethîb appears also in Job 31,7.
 - (5) BÄR (p. 62), following Ben Saruq, Qamchi and Norzi, reads always פתיבט, for נפתבט; so, too, GINSBURG. The popular etymology which finds here two words is based on מת (crumb, cf. Prov. 17, 1), but comes to grief with the mere semblance of a word ב, which occurs in Ezek. 25,7 in the Kethîb, but is a transcriptional 35 error. For the derivation from the old Persian patibaga, cf. BEHRM. p. ii, sub

In the Kethîb, according to this view, the endings should probably be pronounced -aikh, -aih, ainâ.

Instead of או אַחַיּ, Marti would read חַבְּינוֹ (Porta linguarum Orientalium, Pars xviii, Berlin, 1896, § 65,c). Marti (who is indebted for this remark to Bevan; cf. Marti, p. 62*) thinks it strange (cf. v. 6) that we meet with no Haf'el 5 form of this verb with syncopated ה, and infers from this fact that או read the Pael wherever it was possible, since in later usage the Pael alone has the meaning to announce. Thus we should read c. g. v. 11 הַּחַנְּהַ instead of הַּבְּיִהַרְּ.

(5) Nöldeke (Gött. gel. Anz. 1884, pp. 1021 f.) has pointed out that we find in Dan. 2.3 five times של before ענין, ואמרין, on the other hand, but once; so ענין in 10 3,24 would seem to be an ancient scribal error. The substitution of the perf. אָמָי for the part. ענין before the sing. אָמָי would be a departure from the Masoretic points only. Both Strack (Abriss des Biblisch-Aramaischen, Leipzig, 1896, § 10,e) and Marti (§ 102,b) prefer the perfect, but they have not adopted it in their text, neither in 2,5 nor in 2,8.15; 3,14.19.24.25.26.28; 4,16. 15 27; 5,7.13.17; 6,13.17.21; 7,2. For the participle instead of the perfect in a narrative, cf. e. g. 3,3.4; 4,11; 5,7, and Kautzsch, § 76,2,a.

אָרָשֶּׁרְאֵי is the K°thîb corresponding to the Q°rê לְּכַשְּׂרָאֵי. But או is so little consistent, according to KAUTZSCH, § 11,1,b, in this change of ' to א, demanded e. g. by the Q°rê of 3,26 and 5,30, that in all forms of קדְּרָי and many other 20 cases, e. g. 3,8, it leaves the K°thîb untouched; and even in 3,12, in place of the K°thîb יְהוּדְאִין, the Q°rê requires יְהוּאִין with quiescent א. See further KAUTZSCH § 52,2,d and § 61,6. [Cf. HAUPT, ZA ii, 275; Beitr. z. Assyr. i, 296; JÄGER, ibid. 489. — P.H.]

Instead of אוֹדָא, which Bär erroneously considers a kind of participle, we 25 should vocalize, with GINSBURG and STRACK, here and in v. 8, אַזָּיִאָּ. The old explanation, that the dream had escaped the king's memory, is refuted by the fact that אוד cannot be a parallel form of the אוד in common use (cf. v. 17); see KAUTZSCH, § 38, I, a. We must certainly, with NÖLDEKE, fall back upon the Old Persian adjective azda 'sure.' Dr. C. F. ANDREAS, of Berlin, who has given 30 in Marti's Glossary a number of new explanations of Persian loan-words, thinks that אודא = Middle Persian azd 'information, news;' both STRACK and SIEGFRIED-STADE, however, follow NÖLDEKE's explanation which, without doubt, fits better.

- (7) In the Beilagen to KAUTZSCH'S AT (p. 87) the comment is made on v. 7: Read, 35 in accordance with vv. 5 and 6, אַנְשָּׁהְּ אָּ the interpretation; but we should expect אָנָשְׁהָּ as status emphaticus, as in v. 4. Whether we understand its interpretation or the interpretation is wholly indifferent for the sense. How M vacillates appears from the fact that in 4, 15.16, instead of the Kethîb אָנְשְׁהָּ, the Qerê requires אַנְשְׁהָּ, while in 5, 12 the (perhaps older) א (cf. Kautzsch, § 50, note 3), 40 instead of the א which had attained to almost complete dominance, occurs not only in the feminine, but also in the stat. emph. It would be an overestimate of the accuracy practiced by the ancient translators, to suppose it possible to decide whether OSI, here and in 5, 12, had, or had not, the suffix in their texts.
- (9) קרבון after היא without Dag. lene, but always with long â as in Persian dâta. The דַּתְּבוּן retained by Siegfr.-Stade, against Bär and Ginsburg, must therefore be rejected; cf. Kautzsch, § 64,3.

The Hithpa'el of the Qerê is preferable, since the reflexive is better adapted than the Haf'el of the Kethîb to express the sense reach a decision, undertake. 50 True, Bär prefers to pronounce אָהְוּמָהָה, instead of the usual Kethîb הַּוֹמָלְהֹוּן, also read by Strack as הַּוֹמָלְהֹוּ, as though n were assimilated (Olsh. § 268); but the appeal to אַבּה (Is. 1, 16) hardly warrants the doing away with the Haf'el. Buhl

Dan.

- have the meaning dream, though it does not occur elsewhere in the OT with that force. HAUPT, for this reason, would make the Nif'al of an equivalent to the Oal, and translate: his dream weighed upon him. Then the text in 6,19 would need to be altered to suit.
- (4a) ארמית is struck out as a gloss by LENORMANT, BEVAN, and KAUTZSCH-MARTI, 5 but without adequate reason. It was read by 6; see KAMPHAUSEN, Das Buch Daniel (Leipzig, 1893) p. 13 ff., and especially his article on Daniel in the Dictionary of the Bible planned by W. ROBERTSON SMITH and now being edited by CHEVNE; cf. also BEHRM. ad loc. The latter maintains erroneously (cf. KAUTZSCH, § 6), that it is not the author's fault if the Aramaic spoken by the Chaldean magicians 10 has been identified with the language of the Chaldean people.

[It seems to me impossible to deny that ארמית is a subsequent addition to mark the beginning of the Aramaic sections. I cannot believe that the author regarded Biblical Aramaic as the language of Babylonia, and wrote, therefore, the sections applying more especially to Babylon in Aramaic, reserving Hebrew for 15 the prophetic chapters. Fuch an hypothesis does not account for the fact that the apocalyptic c. 7 is written in Hehrew.

The only satisfactory explanation of the bilingual feature of the Book, it seems to me, is the assumption that the Book was originally written all in Hebrew, and that some portions that had been lost, were afterwards supplied 20 from an Aramaic translation, which had probably been prepared by the author of the Book himself shortly after the composition of the Hebrew original. The objection that the Aramaic portions do not read like a translation is not valid. If a modern scholar writes a Latin essay, and subsequently issues a translation in his vernacular, the latter may very well be more idiomatic than the original. 25 Cases like SCHOPENHAUER'S Theoria colorum physiologica are rare.

The fact that ארמית, both in Dan. 2,4 and Ezr. 4,7, is a gloss was pointed out by OPPERT as early as 1860 in the first edition of his Eléments de la grammaire assyrienne (Extrait No. 1 de l'année 1860 du Journal asiatique). Oppert remarks there in a note on p. 4: Le mot ארמית, qui précède les passages araméens 30 (Dan. 11,4 et Esd. 1V,7), n'est qu'une sorte de titre. Le passage d'Esdras a été traduit jusqu'ici par »une lettre écrite en araméen et traduite en araméen,« ce qui est un non-sens. Il faut traduire: Ȏcrite en araméen et traduite. Araméen.« (C'est-a-dire, ce qui suit est de l'araméen.) Aussi les Septante rayentils le mot à la fin. This note is reprinted, with some slight improvements of 35 the French, in the second edition of OPPERT's Grammaire (Paris, 1868); cf. NESTLE, Marginalien, p. 39; PRINCE, Mene, Mene, Tekel, Upharsin, Baltimore, 1893, p. 63. The original text of v. 4ª was probably: ויברו הכשדים למלך, ויאמרו, but יאמרו (not לאמר; cf. 8, 16; 9, 22; 10, 16, KAMPH.) was afterwards superseded by the gloss אומית. Cf. the note on Ezr. 4,7. - P. H.]

the ' of the Kethîb is elided in the Qerê, so that the plural form would practically be identical with the singular form. According to KAUTZSCH, § 53,2, note b, and BEHRM., p. viii, 7, b, the singular and plural suffixes distinguished in the Kethîb are in the Book of Daniel, as a rule, made alike by the Qerê through the elision of the ' of the plural ending of nouns. The same elision takes 45 place also with the suffix of the third pers. sing, fem, and the first pers. plur.

1878, p. 591].

^{+ [}Cf. KAMPHAUSEN, Das Buch Daniel und die neuere Geschichtsforschung, Leipzig, 1893, p. 15. Hugo Grotius states in his Annotationes in VT ad Dan. II, 4: Abhine 50 usque ad caput 8. omnia scripta sunt Chaldaice, quod Chaldaeos maxime tangant; inde vero rursum Hebraice, quod quae ibi dicuntur maxime Hebraeos respiciant].

[Cf. François Lenormant, Die Magie und Wahrsagekunst der Chaldäer, Jena

- p. 118^b; D. H. Müller, Sendschirli, p. 50]. Marti (§ 24,b) thinks the Q^erê correct (contrast Nöldeke, Lit. Centralbl. 1896, 703); Strack refers to S. Landauer's Studien zu Merx's Chrest. Targum. in Zeitschrift für Assyriologie, 1888, p. 276.
 - (34) The proposal to insert here, with 60, משניא from v. 45 before משניא does not 5 commend itself. The insertion of έξ όρους, which Reuss still adduces as an explanation, does away with the atmosphere of mystery in the expression. Moreover, mountain accords badly with the close of v. 35, where the Great Mountain signifies the Messianic Kingdom, which spreads from Zion as its centre (Is. 2, 2; ψ 87) over the whole earth. It is much more likely that ממורא is superfluous 10 in v. 45 also. As has been pointed out by Behrm., it can only be taken as an addition to the picture, and not as pointing to Mount Zion. It may therefore have crept by error from v. 35 into v. 45.

(35a) As to ₹₹₹, cf. KAUTZSCH, § 46,3,a.

- The addition of the fish of the sea, which 6 has in v. 38 (but not 0 according 15 to SWETE) is not a happy one. It is one of the numerous evidences of carelessness and arbitrary procedure, which impair the critical value of these oldest translations. Even in passages where the readings of the Versions yield a better sense (as e. g. in vv. 35.45, in the order of the metals) it is, therefore, hard to decide, whether 60 with their smoother reading present the original text, or 20 whether we must not rather attribute some slight roughnesses to the author of the Book himself. In vv. 33.34 the iron must, of course, come before the clay; but in point of sense it would be more exact if in vv. 35.45 the clay were put first. In 6 it is so placed only in v. 45; in Θ in v. 35 also. Although I have here followed O, I have not regarded the changing order, which appears in 5,4.23, 25 as a reason for altering the text. Elsewhere also (cf. Jer. 10,4), silver is mentioned before gold [cf. DELITZSCH's Assyr. Handwörterbuch, pp. 292.345 sub xurâçu, kaspu], and so the author might easily depart in v. 23 from v. 4 and v. 2. Thus I also in v. 23 gives silver the first place, Θ gold, while G entirely avoids the specific enumeration of the metals.
- (35b) Bär follows the best authorities in writing הָחַה, הְּחַלְּאַת, הְּחַלְּאָת, הְּחַלְּאָת, הְּחַלְּאָת, הַּחַלְּאָת, הַחַרָּאָת, GINSB. gives the same pronunciations, only he writes הַּלְּאָת. Since we can scarcely think of the strong form הַּלְּאָה, decided preference should be given to הַּלְּאָה. Notwithstanding the vacillation of £1, it would appear, according to KAUTZSCH, § 47,c and STRACK, § 16,k, that â should be written 35 everywhere in the third sing. fem. perf. of ל"ה ס ל"ה verbs; cf. also KAUTZSCH, § 47, g, 1, a and Marti, § 67, a & n.
- (36) The Textkrit. Vorarbeiten zu einer Erkl. des B. Dan., which MAX LÖHR has begun to publish in STADE'S ZAT (1895, pp. 75ff., cf. p. 90; also pp. 193ff.; 1896, pp. 17ff.) investigate the text of the Cod. Chisianus and of the Hexaplar 40 Syriac, in order to recover the genuine 6 text of Daniel in the greatest possible purity. This results for v. 36 in the addition of αὐτοῦ to τὴν κρίσιν δέ, as offered by SWETE (Vol. iii, p. 508).
- (38) To the Kethîb אָרֵין (cf. v.31 מַאָּבו (we find attached here and in 3,31; 6,26 the Qerê אָרָין, while in 7,16 the change of the א to ' fails to appear in 45 אָרָאָב; sec Kautzsch, § 11,1,c. [Cf. Delitzsch-Haupt, Beitr. z. Assyr. i, 489].
- (39) The Kethîb אָרְעָּא, which should not be confounded with the final word of the verse, would have to be construed as a fem. adj. (Siegfr. Stade, Behrm.), but is satisfactorily replaced by the adverbial Qerê אָרֵיאָ.

ln agreement with the change of ' to א noted in v. 5, the K°thîb מְלֵיתָאָא 50 is accompanied by the Qerê מְלִיתָאָה, while the א at the end of the word is replaced by the (perhaps more ancient) ה, in order that two Alephs may not come together; [cf. WRIGHT-DE GOEJE³, § 179, remark a].

0

- 2 (Gesen.¹²) rejects the Haf'el, but reads as Kethîb the Hithpe. הְּהְּמִּנְתּוּן, like the Qerê אָהְהָּמְנְתּוּן, beside which GINSB. offers also as Qerê the אַהְהַמְנְתּוּן accepted by BÄR. Cf. KAUTZSCH, §§ 32,2,a; 33,2,a.
 - (10) For אתי or אתי, see the note on 3,18.

BEHRM. explains יְבֶל as a simple slip of the pen for the Aram. יְבֶל, which occurs 5 in 3,29. It is true that the Heb. form אַנכל, which in 5,16 appears twice as Kethib, is altered by the Qere to יְּבָּנוֹל, but in 2,10 we have a Hebraism tolerated by £1; cf. Bevan, l. c., p. 39, and Strack, § 12,g.

- (12) KAUTZSCH, SIEGFR.-STADE, and STRACK take no exception to the verb סַבְּבָּ. There are certainly no incompatible consonants in it as in the alleged Hebrew מַבְּבָּ, (Is. 33,1). 10 BEHRM., however, will not admit the stem. He regards as a better reading the Targumic cod to be sad or displeased [cf. Assyr. nasâsu 'to lament,' ZIMMERN, Busspsalmen, p. 93; DELITZSCH, Proleg., p. 64]. The Biblical ἄπαξ λεγόμενον das no support in the cognate languages, and was brought in question as early as the tenth century of our era by Dunash ben-Labrat; but we can hardly 15 believe that the passages with due to the the troneous assumption of a Biblical-Aramaic stem found only in our passage. Yet the existence of the supposed root was abiit (cf. v. 5) was, according to Levy's NHWB, undoubtedly only artificial.
- (13) Read, with Theile, Ginsburg, and Strack, מתקטלץ (cf. v. 14), against Bär, 20 who writes p without Dagesh.
- (16) MARTI thinks that חלמא has dropped out before וופשרא; but i must mean here as often und zwar (KAUTZSCH, § 69, 1); cf. the notes on 1, 2b (p. 14, I. 20) and on 4,6.
- (22) The Kethîb, which would read אָנְהְרָא is altered by the Qerê to נְּהְרֹנָא; but cf. with virtual sharpening of the ה (5,11.14), and the analogy of Syriac 25 (Kautzsch, § 16 end) which Behrm. applies. Nöldeke in his review of Marti's Porta (Liter. Centralblatt, 1896, No. 19) thinks that the Qerê is right.

שנא Strack states: "De Goeje conicit שָׁלֵא". This pronunciation, as part. act. seems to me preferable. Gesen. (Thes.) compares Syr. אָבָּא, Samar. אַרְאיּג devertit, habitavit, castra posuit and καταλύειν devertere, Arab. בע" ; [cf. Bern- 30 Stein's Lex. Syr. Chrest. Kirsch. p. 545^a]. Nöldeke remarks, against Marti who follows de Goeje, that from the Syriac point of view שִׁלָּי is not exceptional.

- (23) To אָהָהְ, corresponds only הַּבְּקָּם, 4,19 (cf. KAUTZSCH, § 25,c). Elsewhere, M retains the unaccented final d; cf. v. 47; 5,22; 6,13.14. Against the rejection of the vowel we have evidence also in the occasional insertion of a vowel-letter 35 (v. 41; 5,27), and likewise in the analogy of the Kethîb אנתה (see on v. 29) and the איל verbs (KAUTZSCH, § 47, d).
- (24) Marti would delete אַן, because it is not expressed in 60, but this argument is not valid, as the word is quite unnecessary in this context, so far as the sense is concerned. Behrmann does not consider the word a gloss.
- (25) The אם after נבר is deleted by GINSBURG and MARTI because it is not attested by all MSS. If they are right the little word would occur but thrice in this
- (28) Marti thinks that אווי ראשך על משכבך is, perhaps, an interpolation; but there is no cogent reason for considering the words a gloss, either here or 7, 1.
- (29) Here and in vv. 31.37.38; 3, 10; 4, 19; 5, 13.18.22; 6, 17.21 the Kethîb, which reads אַנְּתָּה, is shortened to the Qerê אָנָתָה. Kautzsch rightly remarks (§ 18, note) that the final â must still have been pronounced when the Bibl. Aram. texts were written.
- (33) Here and in vv. 41.42, and also 7,8.19, the ending אַזה, which appears in the 50 Kethib, and serves for both genders, is replaced in the Qerê by the feminine suffix אָדָן, for which Norzi writes אָדָּן; see in KAUTZSCH, besides § 53,2, note a, also p. 165, [and cf. Johns Hopkins University Circulars, No. 114, July 1894,

3 might be well to add, however, that Dr. Andreas treats או very freely; he would read e. gr. אומריא instead of מפתיא &c.

It is hard to conceive why MARTI considers the last four words, מלכא מלכא, not original in v. 2. It seems to me we are not justified in assuming a gloss, but if we are inclined to resort to that expedient it would seem easier to 5 find a gloss in v. 3, owing to the repetition in v. 3^a and 3^b.

(5) In vv. 5. 7. 10. 15 קיתְּרֶס (Greek κίθαρις), which BÄR would pronounce קיתִרס, GINSB. קיתִרס ס קיתִרס קיתִרס, is improperly changed by the Qerê into the usual Tar-

gumic form קתרם.

(6) The pronunciation ½, preferred by BÄR, following the Masorah, instead of the 10 ½ adopted by GINSB. and STRACK, is open to serious doubts (see KAUTZSCH, § 22,1). MARTI, on the other hand, thinks (§ 27,b, note) that ½, which is not found in the early editions, must be explained as a kind of pausal lengthening. He is of the opinion, therefore, that the vocalization is based on accurate tradition.

Instead of שַּׁעָתְּה or שַּׁעָתְּה of the Received Text, BÄR and GINSB., following the 15 best evidence, write שָׁעָתְה or שָּׁעָתָה or שָּׁעָתָה in 4,16, as well as the cognate forms in both Syriac and Arabic, points to an â in the first syllable (cf. Kautzsch, § 56,a,β,2, at the end) in the present passage as well as in v. 15; 4,30; 5,5. The ä of All appears to be incorrect. Cf. also Ges.-Buhl¹². Strack points throughout שִּׁעַתְּא with å, adding, however, that ψ, with â, is given by the Codex 20 Jemenersis in 4,30; 5,5 and by the Codex Derenburgii in 3,6.15; 5,5. Cf. Marti's

Glossary, p. 87.

(7) The אוסמפניה, which stands in vv. 5. 10. 15, has here probably dropped out by oversight, although it is true that it is also wanting in 6. This term for the bag-pipe is unquestionably taken from the Greek, but both its spelling and its exact mean-25 ing are doubtful. The Masorah reads in all three passages, the Kethîb in v. 10, however, gives 'D. Against the usual derivation from συμφωνία (ΚΑυτζεςη, 64,4), the objection has been raised by Behrmann that the Greek word does not denote a musical instrument, and that it would be easier to derive from σίφων=reed. He points to the Syriac Lias [Fränkel, Aram. Fremd 30 wörter, p. 277] in support of שמפיה as the older form of the Aram. word, and derives it direct from σιφώνια. If he be right in comparing the Mandaic אינייני for שביבא for שביבא in 3,22, so far as the insertion of the m is concerned [cf. Nöldeke, Mand. Gr. p. 76,3; Delitzsch, Assyr. Gr. § 52], then the Kethîb in v. 10 would probably be sounded it but be sounded significant such as write be with Dagesh. 35

שמפניה is omitted by 6 in vv. 7 and 10, by 0 also in v. 5. Marti, therefore, thinks (Glossary, p. 74) that the word has been inserted in v. 10 by a later scribe, especially as סיפניה resembles the later Syriac form. This view, however, is not probable. Driver, Introduction⁵, p. 470, n. 3 remarks, The form 3, 10 is remarkably illustrated by pose σύμφωνοι, in the sense agreed, in the great 40 bilingual inscription from Palmyra of A. D. 137 (ZDMG '83, p. 569; '88, p. 412); cf. post-Biblical Heb. סימפון i. e. σύμφωνον agreement. Behrmann needlessly resorts to an imaginary Greek form σιφώνια (see the German edition of Driver's work, translated by Rothstein, Berlin, 1896, p. 538).

(12) As Kautzsch (§ 61,6) rightly observes, the Kethîb יָהוּדָאִין (cf. v. 8 בָּשֶׂרָאָיִן) is 45

preferable to the Qerê יָהּוּרָאיִן; see on 2,5.

(12.18) The Kethîb is wrong in requiring the plural, which, according to GINSE, would be אָלְהָיִלְּיִּלְּ but the Qerê cannot be adduced as evidence for the sing, because the Masorah everywhere strikes out the ' of the plur.; see on 2,4b.

(13) The alteration of the passive form הַּיִּמִי to the Haf'el הַּיִּמִי (5,3) does not commend itself; for the הַיִּמִים of 6,18, formed similarly (cf. KAUTZSCH, § 47, at the end) with short a, can, according to the context, be nothing else but a passive. According to KAUTZSCH (§ 41, at the end), no satisfactory explanation of these

2 (40) As in v. 39, the Qerê רְבִילְאָה corresponds to the Kethîb רְבִילְאָה; so, too, e. g. in 3,25,26,32; 7,7.23. [Cf. ZA ii, 275,2].

KAUTZSCH-MARTI think that the context requires the connection, against the accents, of אלי with what follows; they also regard the three words אָרָטְּ, which are wanting in Θ, as a gloss, being rendered suspicious by the 5 Waw of the apodosis. But Θ certainly had these words before him though they may not be expressed in his free translation. This is clearly proved by the older text of Θ, καὶ ὡς ὁ σίδηρος πᾶν δένδρον ἐκκόπτων, apart from the confusion of צְּלִּיצְּלָיְ (so often written defectively; εf. v. 44) with אָרִי צְּלְ (εf. 4,7). The obscurity of צְלִיצְלָי does not justify us in changing the text, whether these words be understood of 10 the three metals named, or connected, in opposition to the accents, with what follows, and interpreted as relating to the first three kingdoms. The so-called 1 of the apodosis (KAUTZSCH, § 69, 1), which BEHRM. erroneously assumes in 7,20, is here out of the question; it would be better to compare LUTHER's rendering of the 1 in ψ 90,17 by ja.

- (43) As in v. 41 the Qerê begins the verse with '71; MARTI, however, now prefers the Kethîb omitting the superfluous 1 (contrast his translation in KAUTZSCH'S AT).
- (44) According to KAUTZSCH-MARTI we should read, with Θ, πηθείρ, in order to obtain the sense expressed by fil through the stat. emph.; see on v. 7. In point of sense, Θ αὕτη ἡ βασιλεία, and Θ, ἡ βασιλεία αὐτοῦ, agree; the translator, 20 however, is met by a difficulty in the fact that in the same verse τομρ means kingdom, both in the sense of territory subject to a king, and also in that of royal authority, sovereign power. Whether the word in question be interpreted according to 6,27 as Kingdom of God, or as dominion of the kingdom, the tradition, which by the Rapheli over the π excludes both masc. and fem. suffixes, 25 is needlessly contradicted.
- (45) As to מְּמַנְּרָא, see above on v. 34; and for the placing, on the authority of of אָּהָקת, (ef. Kautzsch, § 46,3,b), see on v. 35. The codices collated by Strack read מְמִהְיִּמְן, with יְמָהֵיְּה, for this vocalization, Strack refers to 6,5 and to G. Dalman's Gramm. p. 258. For the meaning of מָהִימן, ef. Bevan's note in 30 Marti, p. 52*.
- (49) For אנבירתא, cf. Strack, Abriss, p. 13*. We must either read, with Marti (§ 72, c), ה; or, with Kautzsch (§§ 9, note 4, c; 16, 4), Dagesh lene without Metheg; cf. supra v. 20 אנבורתא.
- (1) Although in A the date is wanting both here and in the next section (vv. 31 ff.), Θ has retained here the eighteenth year of the king, which is given by G both in the present passage and in 4,1, omitting, however, the further embellishments of G.
 - (2.3) GRÄTZ proposed to alter הרבריא, which we first read in v. 24; LAGARDE 40 attempted to explain א נדבריא as a transcriptional error for the following official title א התבריא, suggesting that גובריא should be struck out as an erroneous repetition. Neither explanation is quite satisfactory. If we disregard the words and all (other) officials of the provinces, which at once conclude and sum up, we read of seven classes of officials in \$\mathbb{H}\$, while in \$\mathbb{O}\$0 there are only six. But we do 45 not need to reduce the seven to six, because in v. 5 only six kinds of musical instruments are enumerated. Contrariwise, the usual triad of designations of peoples, which Θ, following \$\mathbb{M}\$, reproduces in v. 4, has been made by \$\mathbb{O}\$ a fourfold group: ἔθνη καὶ χῶραι, λαοὶ καὶ γλῶσσαι.

MARTI, too, would emend או נדריא in vv. 2.3; but according to his authority, 50 Dr. Andreas (p. 57*), this word is merely a different adaptation of נובריא treasurer. For the many new explanations suggested by Andreas, we must refer the reader to the Glossary appended to Marti's book in the Porta series. It

35

following KAUTZSCH, § 57, a, α. SIEGFR. STADE, on the other hand, read חֲבָל in both passages, while Theile and Ginsb. give מֵבְל in 3,25, but in 6,24: מֵבְל

(27.28) The singular form לְּשְׁמְהוֹן, preferred by the Qerê in both verses, is inadmissible. The Kethîb לְשְׁמִהוֹן is perfectly unexceptionable. The Qerê is a pedantic inference drawn from אָשְׁהוֹן by the Palestinian scribes only (Bar, p. 90).

- (29) The Qerê, following 6,5, reads שָׁלֵּי error. Although Kautzsch (§ 61,4,b) still regards the Kethîb as a transcriptional error, it might be the equivalent of הַּשְּׁלִּי, cf. 4,14. The Kethîb, for which GINSB. gives the three pronunciations mentioned below, was probably read הַשְׁלָּי, nor, with Kautzsch and Behrm., שְׁלָּה, io as if on a parity with הַשְּׁלָּי, lostead of resorting to a supposititions parallel form of שִׁלָּי, it is much simpler, surely, to assume contraction (cf. 4,16.34, and Kautzsch, § 11,3,b). An analogous case, pointed out by Hitzig, would be the Heb. בווי ביל in 1 S. 1,17. Marti thinks that the s had been omitted by the scribe, and subsequently added between the lines; afterwards, perhaps, it was joined to 15 12; cf. v. 28.
- (31) A date is also wanting before the fifth and sixth of the ten sections of our Book; yet EWALD, resting on the fancies of 6, whose arbitrariness in Dan. 3-6 certainly passes all bounds, felt justified (Proph.² iii, pp. 364.367f.) in supplying the 20 following sentence before v. 31: In the twenty-eighth year of the reign of King Nebuchadnezzar, King Nebuchadnezzar wrote thus to all the peoples, nations, and tongues that dwell upon the whole earth.
- 4 (1) Θ omits the date, favored here, but not in 3,31, by 6; and, in spite of 3,1, pays no attention to the words Έτους ὀκτωκαιδεκάτου τῆς βασιλείας Ναβ. εἶπεν.
 Βär and Strack read בְּבֵיתִי , but Ginsburg and Marti (§ 76,c) seem to be right in preferring , which is much better attested.

(4) In place of the Kethîb אָלֵלְישׁ, the Qerê prefers, here and in 5,8, אָלָישׁ. For the frequent occurrence of uncontracted forms (5,10), cf. BEVAN and BEHRM. ad loc., also DALMAN, pp. 272.274.

(5) We should perhaps, with J. D. MICHAELIS, pronounce וער instead of און. The sense yet another (cf. 2,11; Gen. 37,9; Deut. 19,9), also preferred by BEVAN, seems easier than until at last, or until (as) the last. The reading of the Qerê אחקן, which occurs e. g. 2,11.44, is clear, and the Kethib appears to be nothing but a different pronunciation of the same; [cf. Syr. אחרָנין , לַעַבָּיַב, plur. אחרָנין , לַעבָּיַב, אחרָנין NÖLDEKE, Syr. Gramm. § 46 and p. 85 below; Mand. Gr. §§ 118.149; Neusyr. Gr. p. 107, n. 1 (جرانی); HAUPT, The Assyrian E-vowel, p. 17, n. 1. BARTH's objections, Nominalbildung, p. 319, are not valid]. SIEGFR.-STADE, however, reject the reading National adopted by KAUTZSCH (§ 61, 3,a) and Buhl (Gesen.12), retaining the sense until the last, or at last, just as 40 Buhl, who compares in Hebrew 1 S. 1, 22. The Heb. אָהָדאּ (Job 19, 25) = last has, of course, nothing to do with this. BEHRM. prefers, with SIEGFR.-STADE as well as Bar and Ginse,, the Kethib אָתָדְין, regarding the most generally accepted sense at last as impossible; but his own explanation of the Kethîb, taking it either as sing, or plur,, is certainly not unexceptionable. However, the trans- 45 lation And in addition to others, besides others, is less probable than that grounded on Ezra 4,21 (עד די for יעד), viz. until another; for in addition to Θ, έως ἤλθεν Δανιηλ, ΆΣ have έως οδ έτερος εἰσῆλθεν ἐνώπιόν μου Δανιηλ. Marti (§ 98) translates אחרין then at last (da nun endlich). In אחרין, which he reads אחרין, he sees (§ 94,b) an adverb with the meaning at last, comparing Arab. بعدين 50 (ba'dain) afterwards. This explanation appears to be as hazardous as his theory regarding בְּל־קַבְּל: he thinks (§ 95,d) that it should be written as one word, a compound of בְּלֶבֶל and בְּ (cf., however, Prov. 24, 12.29). I am surprised to find

3

- peculiar passive forms has as yet been attained. BEHRM. (pp. vii f.) suggests a Hittaf'al of אָתָא, referring to CO Gen. 33, 11. Also STRACK (§ 12, b) mentions אַתְּהָשָׁת of CO, citing G. Dalman's valuable Grammatik des jüdisch-palastinischen Aramäisch, Leipzig, 1894, p. 299. STRACK, however, prefers to explain the form as Hof'al, as suggested to him by J. Barth (hiythayith = huythayith; ef. אָרָייִי, 5 Ex. 30, 32; [סַרְיִי, however, is merely a transcriptional error for מַרְיִי, so שַּׁהְּ שִׁרְיִּ וֹחַר has a simpler view. He remarks in the Berlin Deutsche Lit. Zeit., 1887, No. 27, col. 968: "There is no objection to considering the Aram. passive perfects מְּמִיל as new forms developed from the participle. Of necessity, the p of would have to be dropped in the perfect." Cf. Marti, §§ 60, b; 64, l.

(15) For the מָּן preferred by Bär, but not by GINSB., see on v. 6. Bär and STRACK rightly read the last word of v. 15: יְדִי (כָּלִּי v. 17), though GINSB. and MARTI have

(16) The accent Athnach should be carried one word forward. G rightly begins the address (cf. v. 9) with ανόμ, which through a transcriptional error has dropped out of M, and is wanting even in Θ; cf. ψ 42,7 the first word, after the refrain in v. 6, also read correctly by BÄTHGEN.

Instead of the adjective חַשְׁהַץ, KAUTZSCH, § 58,2,e reads, with BAR and 25

STRACK, the participle חַשְׁחִין.

6 into other Versions.

- (18) From the Kethib אָיְתְיָנְא, the Qerê has made אָיתְנָא, eliding the plural '; see on 2,4b. According to BÄR (ad 2,10), whose view has been accepted by Ges.-Buhl¹², the first syllable is written plene only before suffixes; in all other cases the Masorah requires אָת instead of the אַיָּת given by the Received Text, which 30 GINSB. and STRACK, under a different estimate of the tradition, adopt even where there is no suffix.
- (19) The Qerê אָשְׁתְּנִּי is superfluous, since the plural of the Kethib, as in Hebrew, occasions no difficulty; only, we should not pronounce, with BÄR, אַהָּשָאָ (so, too, GINSB, who adds also אַשְׁתָּנִי), but, with BEHRM, אַשְׁתָּנִי סי אָשְׁתָּנִיּן.
- (21) The Qerê בְּשְשֵׁיהּן, which in the Oriental or Babylonian texts is also the Kethîb (Bär, p. 90), has Dagesh dirimens. The Kethîb is not to be pronounced פַּשִישִׁי (Bär, p. 96), but בְּשִׁשְׁיהוּן. Ginsb. gives both these forms as the Kethîb of the Occidental or Palestinian texts.
- (23) Norzi writes הְּלְּחָהוֹן, while Bär and Ginse. as well as Strack and Marti re- 40 quire קְּלְּחָהוֹן; הְּלְּחָהוֹן would seem to be more correct; cf. Kautzsch, § 65, i, note i.

 For the apocryphal addition found in 6 after v. 23, cf. Behrm., p. xxix, and § 5 of the article on Daniel by the present writer in the Dictionary of the Bible edited by Chevne. Those 67 verses appear to be of purely Greek origin; at any rate they never found their way into £1, though they were taken up from 45

STRACK points, with BÄR (p. 71) and GES.-BUHL¹², both here and in 6,24, 52,17,

- 4 (12.20.23) With Kautzsch, § 59,c, we should pronounce אָקר, following the Syriac form, instead of fly; cf. 7,9 הַנָּר Both Ginsburg and Strack, however, point אָנֶר בּרָר.

 - (13.14) The Q^crê seems to be right in reading אַלְּאָ (as e. g. in 2,43; 4,22.29) instead of the K^cthîb אַנוּשָׁא although in the Nabatean inscriptions אנוש occurs instead of אנושא. Nöldeke decides against Marti in favor of the K^cthîb.
 - (14) על רברת appears to be a transcriptional error for אָל רברת; כל, 2,30. Notwithstanding Kautzsch, § 69,10, Behrm. rejects the emendation, and holds that as על די designates purpose, so על על של designates result (so that); still the assumption of an assimilation of the ל (Kautzsch, § 11,2) seems more natural.

Although in v. 14 the Heb. plural form אנשים (but cf. 7, 10) is recognized by 20 Al (see on 2, 10), KAUTZSCH (§ 51,2) and BEHRM. are probably right in refusing to ascribe the Hebrew plural ending to the author. They believe it to be due to the thoughtlessness of a copyist. In that case, the collective singular אַנְּשָׁא, which is used elsewhere in the Book, would be the original reading here also. In 7, 10, instead of the Kethîb אַלְפַּים אָרָשָּׁא, we should take the Qerê בּיִּלְפָּיָם 25

The Kethîb replaced by the $Q^c r \hat{n}_{\nu}^c y$ should not be pronounced, with BÄR, עלַיָּה, but 'alaih; see on 2,4b. Ginsburg writes: עַלֵּיָה אוּ עַלִּיִּה בּתִיב. A similar case with this same suffix occurs again in 5,21; 7,4.5.6.7.8.19.20.

- (15.16) Qerê needlessly (this is also MARTI's opinion) פּשׁרָה instead of פּשׁרָא; cf. 5,8, and see on 2,7.
- (16.21) The Kethib קראי is contracted by the Qerê to קרי, cf. Kautzsch, § 11,3,b, and Driver-Rothstein, Einleitung, p. 540 [English edition, p. 472], where illustrations from Nabatean inscriptions are given in which, as Bevan remarks, x retained its consonantal sound.
 - (19) There is a gross error involved in the Qerê רְבָּת instead of the Kethîb רְבָּת or, as 35 Bär prefers and Ginsb. allows, רְבָּת, The Qerê might pass, at best, as an erroneous form (see on 2,35b) for רְבָּת, i.e. third pers. sing. fem. But the context here requires the second pers. sing. masc., and this cannot (Bär, p. 72 notwithstanding) be used in abbreviated form after the analogy of רְּבָּת (see on 2,23), but occurs in איל verbs (cf. Kautzsch, § 47,d) only with the unabbreviated afformative 40 ending n, or even אַהָּי, cf. 2,31.
 - (21) The Qerê is right in reading אַשְּׁה, as the Kethîb can be nothing but a mere transcriptional error, (KAUTZSCH, § 47, g, 1, a), though BÄR and GINSE. attempt to pronounce it אַיָּאָה.
 - (24) Kautzsch (§ 57, a, β) explains the Q^crê as a singular, Behrm. as a plural; both, 45 however, are agreed that the K^cthîb, which, with Bär, they pronounce אָשָׁה, is a singular. Hitzig and Bevan see in the K^cthîb, which stands for אָמִיר, a plural of שָּהָ. As the context unquestionably requires a plural form, we must probably explain both K^cthîb and Q^crê as plurals, and as such Ginsb.'s reading of the K^cthîb אָשָה, for which he gives as Q^crê אָשָה, is no doubt intended.

BÄR, GINSBURG, STRACK, and MARTI read אָנְעָתְּהָ (KAUTZSCH, § 56, a, β, 2). This form is better attested than יְשִייְתָּן which can hardly be intended as singular (MARTI, § 76, i).

4

Dan,

- 4 that NÖLDEKE (Lit. Centralbl. 1896, col. 703) calls this explanation of MARTI's einen hübschen Fund. NÖLDEKE considers the common comparison of כל קבל די with alldieweil impossible. But if MARTI's view were correct, #ll would have had to write in Prov. 24, 12 לַּבְּשֶׁלָה instead of לַּבְּשֶׁלָה.
 - (6) Marti, both in Kautzsch's Beilagen and in his Porta, p. 26*, follows Θ, and 5 inserts you before MT, as though this word were indispensable to the context; he thinks that mistaken imitation of c. 2, where Daniel must guess the dream itself, may well have led to the omission. But the ἄκουσον added by Θ is of no more value than the date in 3,1 (cf. Behrm., p. xxxii, 2). The explanatory 1 before אשרה, which is of frequent occurrence in the Book of Daniel, means 10 that is, or namely (German und zwar), as c. g. in 2,16.18; 4,10.22; 7,20; 8,10.

- (8.17) As the words חוה, and הוה (v. 7), and חוית (v. 17) occur in the immediate context, it is natural to derive the obscure π_0 in from $\pi\pi = behold$ (v. 20), and to render it apbearance (with SIEGFR.-STADE and KAUTZSCH, § 55 end, or § 61, 4, b, note), although the form is doubtful. In both passages 3 has aspectus, without the divergence in 20 v. 17 from Al which appears in KAUTZSCH (Beilagen), who supplies סוף between 5 and 55 against the evidence of Θ. In 6 we find in v. 8 the double translation ὅρασις and κύτος $(\Theta$, κύτος only); in v. 17, on the contrary, ὅρασις only $(\Theta$, κύτος). In addition to the statement of the height of the tree, some expression for its breadth seems to be called for; therefore Θ reads κύτος and LUTHER: breitete 25 sich aus bis (= spread itself out unto; cf. HITZIG's Umfang = circumference and EWALD's Umkreis = circuit), though these renderings are, perhaps, merely inferred from the context. But when HITZIG and even GES.-BUHL¹² combine nun with Arabic signal surface, we cannot help thinking how RENAN compared the Arabic lexicon to chaos, for in it avec un peu de bonne volonté on peut 30 trouver tout ce que l'on désirc. It is better in such a case to fall back, with BEHRM., on the emendation הוור = its compass, although הוור is generally used in the Targums as an adverb, and, when doubled, corresponds to the Hebrew סביב. KAUTZSCH (Die Heil. Schrift des AT, p. 894) has shrunk from translating חותה, and remarks upon it: "Literally: its appearance. Probably the text is 35 corrupt; we should expect: its branches or the like." The spreading of the boughs (ὄσδοι) which we find in the Graecus Venetus is guesswork (cf. GES., Thes.) just as 6's οἱ κλάδοι αὐτοῦ τῷ μήκει ὡς σταδίων τριάκοντα. Pure conjecture, however, obtains its philological justification through the following ingenious emendation of the text. HAUPT proposes to let the words Anna and 40 in vv. 8f. and 17f. change places, so that the text would read: עפיה its height reached unto heaven, לשמיה זו⁶עפוה לכוף וכל לארעא: 2חוזתה שפיר ואנבה שניא and its foliage to the end of the whole earth. Its appearance was fair, and its fruit abundant. חוות would then correspond to the Heb. מָרָאָה in Gen. 2,9, where similarly the appearance is mentioned before the fruit (ממכל למאכל למראה ומוב למראה ומוב למאכל 45 pleasant to look at and good to eat).
 - (9) Instead of the Kethîb יְדְרָנּן, the Qerê, following v. 18, prefers the fem. form נְדְנָּוָן, but needlessly.
 - (11) All does not point here הַּהְּמּוֹתְי, but הַּהְּמּוֹת. STRACK keeps the traditional reading; MARTI, however, rejects הַּהְּמּהָּה as a Hebraism. In view of vv. 9.18; 7,28; Jer. 50 10,11 NÖLDEKE remarks that הְּחוֹתְה would seem to be preferable, adding that he has met occasionally in Syriac taḥṭai as a preposition, but always without personal suffixes (Gött. gel. Ans. 1884, p. 1015).

- 5 (1b) The very free rendering of 3 et unusquisque secundum suam bibebat actatem does not warrant an alteration of the text, although Θ (καὶ πίνων) prefixed t to the final word אַהָּא', connecting it with v. 2.
 - (2) [מעם חמרא] does not mean when the wine began to taste, but at the command of the wine, under the influence of the wine; see Prince, Mene, Mene, Tekel, Upharsin, Baltimore, 1893, p. 118 below]. As an indication of the arbitrary method of 6 the omission of the wives and concubines "evidently out of regard for decorum" (BEHRM.) deserves mention; cf. 6,19 the omission of the dancing-women.

(3) ובספא should perhaps be inserted, with $\Theta 3$, after יהבא; cf. v. 2.

To strike out the words בית אלהא די 2, which are wanting in v. 2, on the authority of 10 3 de templo quod fuerat in Jerusalem is questionable; for Θ has τοῦ θεοῦ.

- (6) שנין עלוהי is considered by BEHRM. so harsh that he would correct our expression in accordance with v. 9. This is also preferred by KAUTZSCH, § 89,2 and NÖLDEKE, Lit. Centralblatt, 1896, No. 9, who declares § 4,p in STRACK's 20 Abriss, to be superfluous. Bevan gives שני as an alternative; but cf. EWALD, § 315, b, note.

The spelling ארקּבְּתה is not unsupported by evidence; still, GINSB. is right in preferring, with BÄR, ארקֿבָתה; кf. KAUTZSCH, § 60, 1.

- (γ) The meaning of the foreign word, pronounced here and in vv. 16.29 in the Qerê 25 אָבְינָיבָּא = Syr. בּאַנִיבָּא (cf. Ges. Thes.), is sufficiently established by the word μανιάκης, by which το translate it. The derivation from the Greek, however, adopted by KAUTZSCH, § 64,4, is improbable. In fact, μανιάκης appears rather to be derived from אַבּמנִיבָּא. It seems necessary, therefore, to fall back, with BEHRM. p. ix, upon the Sanscrit mânika. On the other hand, we have no certain tradition as to the consonants and the pronunciation of the Kethîb. Băr în fact declares (p. 74) the forms of the Received Text, המניבָא and אַבְּמנִבָּא, to be incorrect, and pronounces הָּמִנְּנָאָ while GINSE. decides in favor of המניבָא, and adds further, as Kethîb forms, הַמִּנִבָּא According to Marti's Porta, pp. 31*.60*, the Kethîb is to be read, with Andreas, בַּמְנֵנְבָּא
- (7.16.29) ל renders έξουσία τοῦ τρίτου μέρους τῆς βασιλείας, but θ has rightly τρίτος, and in v. 29 ἄρχοντα τρίτον. In addition to the ordinary קּלְיִּהְ (2,39), KAUTZSCH (§ 65,1, note 3 and § 66,1) assumes here two by-forms, namely אַלְּהָּ, v. 7, and אַלְּהָּ, vv. 16.29. But it is not probable that אַלְהָּי הַּי "an abnormal stat. emphat. for הַלְּהִי "Moreover, it would conflict in v. 29 with the prevailing rule 40 (KAUTZSCH, § 85,1). Hence it would seem best to read in v. 7 (cf. Ges.-Buhll²) הַלְּהָי הַח and, in the same way, substituting ' for א, in vv. 16.29. Behrm. prefers הַלְּהָי in all three passages; De Goeje (Theol. Tijdschr. 1885, p. 71) would point in v. 7, תלקי א.
 - (8) For אָללין, see on 4,4.

 For the Qerê אָשְרָה, see on 4,15. Bär (cf. p. 90) and Ginsb., with the Occidentals or Palestinians, place it in the text, and attribute אַנְשָׁבָּא to the Babylonians as a Kethîb.
 - (10) As vv. 9 and 10 begin in 60 with the same word, MARTI thinks that that dropped out in 4N at the beginning of v. 10.
 - (12) We should certainly pronounce, with אַ מְּשֶּׁר, and מְּפְשֵׁר, cf. KAUTZSCH, § 40,3 note, instead of מְשָׁרָא and מְשָׁרָא of M. The participles do not suit the context. Hetze believed (Theol. Stud. und Krit. 1837, p. 927) that M intended no parti-

- For γ. accented on the *ultima*, not on the penult, *cf.* KAUTZSCH, §§ 15,a; 57,a,β; contrast Ges.-Buhl¹².
 - (27) BÄR (pp. 73.92) and GINSB. write, with Ben-Asher, קניתה. In spite of the good evidence in support of this strange form, קניתה is to be preferred, following Ben-Naphtali; cf. Kautzsch, § 15, e and Strack's Cod. Erfurtensis and Cod. Jemenensis. 5

 BÄR and GINSB. rightly read קַּקָּר instead of the Received Text אָקָר, cf. Kautzsch, § 57, a, α.
 - (30) 6 has only the comparison with the eagle and the lion, Θ only that with the lion and the birds, and in inverted order; both are needless departures from H.
- (31) The הְּרֶכְת read by BÄR and GINSE. without Metheg, should be written סָבֶּרֶכָת, זס with STRACK, בַּרְכָת f. KAUTZSCH, § 9 end.
- (32) This verse is taken even by Θ (ὡς οὐδὲν ἐλογίσθησαν) and S in such a way (πόσ = κόσ) that the negative particle would stand as a pure substantive a unique case (εf. KAUTZSCH, §67, I). MICHAELIS (Anm. für Ungelehrte, p. 41) departs from the vowel-points, and endeavors to bring out the sense abide under his care and 15 dominion. If the consonants be altered, τος might find support in Is. 51,6, unless we are to understand gnats in that passage. Bevan, Behrmann, Buhl content themselves with closely connecting the negation with the participle; the sense thus obtained, such as are not to be regarded, does not seem flat to them.

MARTI does not approve of Behrmann's conjecture, but his own suggestion is not much better. He remarks: If הַּדְרִי together with ז is not to be looked upon 35 as a gloss, following v.27, one might be inclined to substitute אָדָרָדְּ אַ מִּדְרַבְּּדְּ voltained.

BÄR's spelling 'הַתּי, which recurs in 5,20 in הַנְּתָּת as well as in similar cases is 45 not followed by GINSB., who prints הָנְתָּת with the common editions.

Pronounce מְהַלְכִין as in 3,25.

÷9+9>+5;+>+----

ל STRACK, too, writes הדרה הדרה, with ה, but Nöldeke in his review of Strack's 50 book (Lit. Centralblatt, 1896, No. 9) remarks that in so old a document it must be a ה, not a ה. I must, therefore, retract the statement, made in my review of Behrmann's Commentary (Theol. Lit.-Zeit. 1895, col. 357), that Behrmann's nit is a misprint.

to conform the words to מנא (KAUTZSCH, § 29,3,a). Nor should פָּרָפִין, the plural of 5 DDD (KAUTZSCH, § 54, 3, a, α), which All intended, and which plays upon the word Persians (6,29), be displaced by the participial form פַּרָסִין, as though this latter, like אמרץ in 3,4 &c., took the place of a passive construction.

(27) BÄR (p. 76) and GINSB. read, with NORZI, the singular מאונא instead of the less 5 well attested Received Text, מאוניא. This avoidance of the dual, is perhaps merely pedantic (cf. KAUTZSCH, § 51, 1, note), and is contrary to Hebrew usage, cf. Job 6,2. Yet the form preferred by NORZI occurs also in Mandaic, מחאניאן; cf. NÖLDEKE Mandäische Grammatik, § 124. NÖLDEKE thinks that the ' is a trace of the dual ending in מאונים.

(29) For תלתי, see on v. 7.

(30) בַּלאשָׁעָה is read by BÄR and GINSBURG here and in 7,1; 8,1; but in the editions of HAHN and THEILE it stands in 7,1 only. It should be corrected to בָּלְשָׁאַנֶּר, according to 5,1.22.29; cf. 10,1.

6 (1) [Darius the Mede seems to be based on a confusion of the destruction of Nineveh 15 (606) and the overthrow of Babylon at the hands of Cyrus (538) with the conquest of Babylon under Darius Hystaspis (520). This theory, which I advanced more than ten years ago, is discussed by PRINCE, l. c. p. 42. — P. H.]

The statement of the king's age has been considered strange, but without sufficient reason. Its purpose is to indicate the brief duration of the Median king- 20 dom. From the arbitrary text of 6 BEHRM, obtains a singular clause, through the corruption and misunderstanding of which the 62 years of our text are supposed to have arisen; but his method is too subtle.

- (2) Here and in v. 4 SWETE gives as the reading of 6 after έκατὸν εἴκοσι a έπτά, 25 which is derived from Esth. 1,1. It is the reading of the Codex Chisianus and of the Hexaplar Syriac, but in the time of St. Jerome both 6 and 9 agreed with M; cf. MICHAELIS, Orient. Bibliothek, iv, p. 10.
- (4) STRACK, too, rightly points עשית, although some codices read עשית. The word is neither an intransitive participle nor a perfect, but a part. pass. (cf. Nöldeke, 30 Gött, gel, Anzeigen, 1884, p. 1019).
- (8) In στάσει βασιλική Θ rightly connects קים as construct with מלבא. By adding here and in v. 13 καὶ ἀνθρώπου to παρὰ παντὸς θεοῦ, he avoids the intentional omission of אנש in G. There אנש is omitted in order to restrict אַבָּעוּ to prayer.
- (11) BAR rightly prefers Min to the usual pronunciation Min, retained by GINSBURG.
- (13) The absence of any respectful form of address is quite in keeping with the context. We are certainly not justified in changing the text to conform with v.7 or 3,9. \mathfrak{G} reads $\Delta \alpha \rho \epsilon \hat{\imath} \epsilon \beta \alpha \sigma i \lambda \epsilon \hat{\upsilon}$, while Θ is content with $\beta \alpha \sigma i \lambda \epsilon \hat{\upsilon}$.
- (14) BEHRM. takes exception to the '7 which, as in v. 6, introduces the direct discourse, and would strike it out. This, however, is unnecessary; cf. 5,7, and 40 especially 2,25, where further 'T's similarly follow upon the '\(\frac{1}{2}\) recitativum.
- מעלי adopted by BÄR (p. 78) as being required by the Masorah is rightly rejected by KAUTZSCH, § 60,3,b. Of the two current readings GINSB. prefers מעלי. Bevan, however, writes still better, with Nöldeke, מֵעֶלָי (cf. 5,7).

(18) For היתית, see on 3, 13. The spelling שְׁמָת deserves decided preference. KAUTZSCH (§ 45, note 1, d), with good reason, regards שַׁמֵּת as an error of All, although Bar and Ginsb. retain it; but his preference of the scriptio plena שימת is less commendable, cf. ב. 5,20.

BÄR writes הַתְּמָה (cf. KAUTZSCH, § 37,3,a), and, in agreement with 6, אָנָקָת; GINSE., on the other hand, gives the inferior, though usual, pronunciations and 50 and πριγ; Θ also reads the singular πριγ, which, in point of sense, is less exact.

(19) BEVAN and MARTI read נלחנן instead of the ממם גבקטה whose meaning is uncertain; cf. 5,2.3.23.

10

45

- ciples here but verbal substantives in the nominative, like מְּבְּסָה cover [cf. the remarks on מכסה great omentum in the Johns Hopkins University Circulars, No. 114, July, 1894, p. 115a, note 9]. This view, however, is not probable.
- (15) MARTI thinks that we should perhaps read החדענני, instead of b with the inf. after the impf. (cf., liowever, § 124,b). This is not necessary.
- (16) For תוכל, see on 2, 10.
- (17) Notwithstanding נבובה (2,6) BAR and GINSB. here point נבובה; cf. KAUTZSCH, § 64,3. Only one of the two vocalizations of M would seem to be correct; ANDREAS, however, (MARTI, p. 71) thinks both possible, so far as the Persian is concerned.
- (19) The mispronunciation מָּהָא in Θ still appears in Theile's edition of the Hebrew Bible (Leipzig, 1849). 3's percutiebat is based on Θ's ἔτυπτεν, and LUTHER in turn was misled by 3; but AV has correctly kept alive. For the Haf'el participle κημ, cf. Kautzsch, § 11,3,b,γ. [There is, of course, no elision of the second stem-consonant in בּבּלֶבָּ; the doubling of the ה is based on the analogy 15 of the verbs ש"ש; nor is Heb. שַלֵּבֶּב but it is an analogical formation (cf. GESEN.-KAUTZSCH26, p. 174, note 1). The primitive form of איה to live is hajina (cf. cf. cf. מיוְתָא, בעפּוֹט, however, became א owing to the preceding intransitive i-vowel: حيى, thus making the stem a verbum mediae geminatae (cf. Wright-de Goeje³, §§ 166, D; 179, remark b). The stem of عيّة 20 serpent, on the other hand, is בפט (cf. אָבּאֶל). — P. H.]
 (20) אוֹ appear to pronounce יִקרָה instead of אוֹ זְיָקָרָה; see on 2,7; 4,15.
- (21) The Qerê rightly reads שַׁמְי instead of the Kethîb שָׁיִי, or as GINSB. adds, like KAUTZSCH (Gram. p. 175, ad p. 89), שיי . The assumption of a mere mistake in the separation of the words (KAUTZSCH, § 47,g,3,a) is hardly adequate.

The wild asses are mentioned here, as BEVAN says, as a type of savagery only (cf. Job 39, 5-8). CALVIN's expansion of the expression into an exile of the king among barbarians was rightly rejected by HITZIG. Wild asses live far from the dwellings of men, where fodder is given to cattle, and so HAUPT's suggestion to read ערריא (cf. Joel 1, 18) instead of ערריא seems very plausible [cf. Prince, 30 ל. c., p. 111]. However, I should not be inclined to substitute עדריא for the traditional ערדיא.

- (22) GINSBURG and STRACK point השפלק, while some of the MSS collated by STRACK read השפלת; so, too, MARTI.
- (23) For the order of the metals, see on 2,35. O rightly takes אַ, against the accents, as referring to ולאלהא (KAUTZSCH, § 84, 1). To explain 5 as = the Latin penes (cf. Jer. 10, 23) is too far-fetched. Still less does it seem advisable to strike it out.
- (25) The fact that 603 only express ממא once does not warrant the assertion that the word occurred but once in their texts; the impressive repetition is one of the 40 beauties of the original.

[The first אָנָא seems to be the passive participle of מנא to count, while the second מנא מנא הקל ופרסין mina. The words מנא מנא הקל ופרסין mean: There has been counted (cf. destiny, predestination), a mina, a shekel, and half-minas, the half-minas (parsîn or, perhaps, pērâsîn) alluding to the divi- 45 sion of the empire between the Medes and the Persians, the mina (menc) referring to Nebuchadnezzar, followed by the shekel (tequ'/), the sixtieth part of the mina, symbolizing Belshazzar, the unworthy successor of the great Babylonian king. Compared with Nebuchadnezzar, Belshazzar was not only a פרס בן מנה but a שקל בן מנה! See HAUPT, Johns Hopkins University Circulars, No. 58, p. 104 50 (July 1887); Prince, Mene Mone Tokel Upharsin, Baltimore, 1893, p. 8. — P. H.]

BAR and GINSB. rightly adopt the pronunciations ופַרָסין. The exceptional vocalization פָּרִים and פָּרֵים (v. 28), instead of פּרִים, is chosen in order for vv. 4 and 5 Arabic اقيمت uqîmat, which is an exact parallel, and this would seem to be preferable.

BEHRM. again finds glosses here. But we do not gain anything by eliminating תנינה, which, it is true, can be dispensed with. The first אחרי, which it is true, can be dispensed with. The first in the enumeration is well distinguished by this addition from the אחרי which follows in v.6. Still less probable is the elimination of תלשמר חר הקמת, for these words no more mean that this beast was set aside, than נמילת (v.4) means that the first was easily made away with; only faulty exegesis could regard the one as a gloss on the other.

(6) The absence of the ' of the plural in the Qerê #32 (cf. v.4) is not enough to 10 prove that #1 intended the singular; cf. KAUTZSCH, § 55,4.

BÄR writes in vv. 6 and 7 קתר, but GINSE, STRACK, and MARTI rightly prefer gunt, which is better authenticated than the later spelling קאתר; בּתָר 2,39.

(7) Better than the הַּהְּם given by some authorities is הַבֶּּקה, which BÄR, GINSBURG, and STRACK give in their text; cf. KAUTZSCH, § 46,3,b.

(8) Notwithstanding סלקת in v. 20 און requires here סלקת; cf. KAUTZSCH, § 25,b.

BÄR and GINSB. write the Qerê (cf. v. 19 and 2,33) ביניהין, while NORZI prefers ביניהן; cf. KAUTZSCH, § 53,2 end. MARTI considers the Qerê a correct emendation of the Kethîb; contrast NÖLDEKE (see on 2,33).

For the Qerê אָתְשֶקְרָה, which Marti substitutes for the Kethîb, cf. v. 20, and 20 see on 5,5.

(10) The Qerê rightly reads אֶלְפִים (cf. 4,14) instead of the faulty Kethîb אֵלְפִים. But its substitution of the Hebraizing form רְּבָּבָן for the good Aramaic בְּבֹבְ Acts 21,20) is needless; cf. Kautzsch, § 65,4. The spelling of the Kethîb without Dagesh forte (Theile, p. 1187) is erroneous.

(11) GUNKEL (p. 324, n. 1) states that the text of v. 11^a is mutilated. He thinks it must have contained the judgment upon the eleventh horn. But this view seems to be due to a misunderstanding. Nor can we admit BEHRMANN's contention that the first two words have arisen out of v. 11^b by dittography. It is true that the position of אות המים before באדין is somewhat unusual, but it does not seem 30 advisable to strike out the two words, seeing that elsewhere also the author affects solemn resumption or reiteration of what has been said; cf. c. g. 2,38; 4,33; 5,11.23; 8,2; 9,2.19 ff.

(12) On 6's rendering καὶ τοὺς κύκλψ αὐτοῦ ἀπέστησε τῆς ἐξουσίας αὐτῶν, see MI-CHAELIS, *Orientalische Bibliothek*, iv, p. 41.

(13) Nestle suggests by instead of All by, pointing to 6 ἐπὶ τῶν νεφελῶν; but as Θ has μετὰ τῶν νεφελῶν, the emendation would seem to be unnecessary.

(15) Instead of Bär's בְּרֵבֶּה (pp. 79f.), Hahn, Theile, and Ginsb. read, with most editions, בְּרֶבָּה; Kautzsch (§ 54,3,a,β) prefers בְּרֶבָּה, with suffix, rather than stat. emph. בְּרֶבָּה. Probably still better is Nöldeke's and Bevan's בִּרְבָּה. Weiss finds 40 here the word בְּרֵבֶּי, which occurs in the Targums and the Talmud (cf. ZDMG 32,754), and reads בְּרֵלְי חָבָּה of this account instead of בְּרֵלָי This ingenious conjecture, which is also mentioned by Ginsb. and adopted by Buhl, is placed by Marti in the text; but as the occurrence in our book of a foreign word going back to the Sanscrit nidhâna 'receptacle, case' is by no means impossible, there is hardly sufficient ground for such alteration of the text; cf. Nöldeke (Gött. gel. Anz. 1884, p. 1022) and Behrmann.

(17) GINSBURG and MARTI rightly put the fem. אָנָה in the text. This reading is not only suggested by the Qerê, but even in the Kethîb it is better authenticated than the masculine form אנק

י is again needlessly questioned (cf. 8,21) by Gunkel, on the authority of 60, whose βασιλεῖαι is easily understood as a free translation. True, we obtain by a slight change of the consonants אָלְבָּן, and Behrm. considers the replacing of

- For ישנה, see on 2,1. It might be well to add that אָנָה, see on 2,1. It might be well to add that has also been found by NÖLDEKE (ZDMG '93, p. 98) in the Inscription of Hadad at Zinjirli (ef. DRIVER's Leviticus, p. 26), while D. H. MÜLLER reads ישנה in 1. 23 instead of אַנה.
 - (20) In Kautzsch's translation (p. 898) we are told that at daybreak is, perhaps, an explanatory gloss to the preceding expression with the dawn. Behrm, and Marti, on the other hand, declare positively that בננהא is merely a gloss. The two expressions שפרפרא and בננהא are synonymous but not tautological. Meinhold, therefore, seems to be right, in regarding as a closer determination of the more general שפרפרא. Against the needless change of the text in the present to passage we need hardly point to our author's favorite practice of heaping synonyms; it is sufficient to state that, of the two expressions, will is unquestionably the stronger one, as the meaning of the stem is brightness (cf. Kautzsch, § 54,3,c). Those who hunt for glosses will do well to remember the fate of the well-known hypothesis of Griesbach, who committed the gross, though very 15 pardonable, error of declaring superfluous one of the two synonymous expressions at even, when the sun set, in Mark 1,32 (cf. Matth. 8,16 and Luke 4.40).
 - (21) MARTI conjectures that we must read, as the third word of the verse, דניאל instead of לדניאל. He refers to NESTLE, *Marginalien*, p. 41; but there would seem 20 to be no sufficient reason for this change.
 - (25) Marti thinks that we should, perhaps, read the passive forms יְהַיתִּי and יְהַיתִי but this is unnecessary.
- 7 (1) See on 5,30. Marti thinks that the words of און מְּוַטְי רֵאשׁה על־מִשְׁכָּבָה had crept 25 into the text from 4,2; but this view is not well founded.
 - (2) Marti wrongly cancels the words ענה דניאל ואמר. He considers them a gloss because they are not expressed in 60.
 - (4) For Qerê mpa, cf. 4, 14.

The oracularly obscure language affected in the visions of our Book, should 30 not mislead the textual critic to rush to the assistance of the exegete. GUNKEL (Schöpfung und Chaos, Göttingen, 1895, p. 327, note 2) makes this mistake in suggesting that there is a corruption in מרים. His argument is, that the destruction of the dominion of the first beast does not come until v. 12, and hence the plucking out of its wings is unsuited to the context, which deals with the be-35 ginning of his dominion over the world. Our author does not write so awkwardly as to predict (cf. Gunkel, p. 189) here, under the reign of Nebuchadnezzar's son (v. 1), anything else but the downfall of the Babylonian empire. It is just the unmistakable שוף which gives us our positive clue through the obscurities which follow; as the lion heart (2 Sam. 17,10), so the eagle's wings are 40 lost to the winged lion of Babylon. After the figure of the beast once so proud, but which now, set upon its feet, can fly no longer, and must toilsomely walk, we have in v. 5 the figure of the bear, tilted on one side and unable to keep its balance.

GIESEBRECHT (Gött. gel. Anz. 1895, p. 598) erroneously refers a man's heart to 45 4,31, and inserts, on the basis of the words I lifted up mine eyes unto heaven in 4,31, here in our passage: אַנְיָה נְּחָלֵּה מְן אַרְעָא, as though the writer wanted to establish the identity of the beast and Nebuchadnezzar.

(5) On account of the context (cf. KAUTZSCH, § 45,3,5) the transitive form אַסְקַּה, which is here required by ਖ਼ (cf. BÄR, p. 78), must be transformed into the Hof'al 50 which we find in v. 4. This passive, with or without ', has some attestation according to GINSBURG. MARTI (p. 60) sees in 'pa a Hof'al; he considers the indistinct vowel — a modification of an original u. Nöldeke, however, compares

lagen to his AT, p. 87), however, says: "Read with 6 and 0, אַתְּחוֹת," see also Aug. Von Gall, Die Einheitlichkeit des Buches Daniel, Giessen, 1895, p. 48, n. 1. Behrm., on the other hand, adopts Ewald's view (Ew. § 317, c), an appearance of four = figures appearing like four, as if it were intimated that the appearance must be understood to be in floating outlines; cf. 5,5.24; 10,18; Ez. 1,5. But 5 there is not any more reason for such an intimation here than in 7,8. Nor is num ever used in a way which would make it practically the equivalent of \$\frac{1}{2}\$ like.

(9) Instead of מָּצְעֵּירָה W. Diehl reads מָּהָן; see on 1,5.

Instead of אָחָת מְּצְעִירָה we should read apparently, with Bevan and others, following 7,8, אָחָרָת צְּעֵירָה The preposition אָה, which Grätz wished to strike out, is 10 indeed very harsh, whether אַעִירָה (Gen. 19,31; 43,33) be taken, with Schleusner (Novus Thes. iii, 125) and Ges. (Thes. 805), adjectively, or, with von Lengerke and Buhl, substantively. Barth's assumption (Nominalbildung, § 165) of a feminine adjective אָעָירָה is altogether improbable. Behrm., who calls Bevan's change of the consonantal text arbitrary, will not even depart from M. 15 lt is true that, in point of sense, of less value would agree very well with 7,8 and 11,21; for Antiochus Epiphanes as a younger son had as yet no right to the throne. But still easier, from the grammatical point of view, would be Ewald's explanation (§ 270, b, n. 2), who obtained the timeless participle by pointing אַצְּעֵירָה, retaining the אַתַּר authenticated by 6 and Θ (ἔν).

(11) Instead of אוֹ הְּשְׁלֵהְ read the inf. abs. הַּלְּים (בּרָ 9,5.11), and instead of the needless Qerê הָּהְשְׁלֵהְ retain the Kethîb, pronouncing הַרִים. It is certainly not to be regarded, with Olsh. (§ 259 end) and others, as a passive formed on the analogy of the Aramaic (בּרָ 7,4); בּרָ Gesen-Kautzsch² (§ 72, n. 9. Gall suggests instead of הנדילה; but this emendation is unnecessary: the change of gender here 25 points to the Syrian King, not to the horn which re-appears at the end of v. 12.

(12) EWALD's (§ 174,g) and BEHRMANN's explanation of צבא as a feminine, with the meaning military service or temple service, does not seem satisfactory. We therefore read, to suit the preceding and following צבא (vv. 11.13), the passive perfect וְשִׁי instead of תַּנְּמָן. GALL resorts to a very radical alteration of the text. 30 He thinks that, following 60, the beginning of v. 12 should read ויבתן על התמיר und es wurde gelegt auf das tägliche Opfer der Frewel.

Instead of אַן קְּשִׁרְּהְ, which can hardly refer to the horn as agent, we pronounce קְּשִׁרְהְּן. As the text is deprived of one consonant by the reading הַּוֹ, the first word of the verse should, perhaps, be read אַבְּאָי, i. e. *God's army*. Thus not 35 only the want of the article in אַבְּאָ disappears, but in the transition from king to horn the change of gender which appears in the last two words of v. 12 is explained without violence. In other cases, too, it would seem that a slight corruption of the text at the end of a word has also affected the following word; cf. v. 22; 9,24.

(13) The usual pronunciation ואשמעה, followed by Bär (p. 81) and GINSE. (cf. also Gesen.-Kautzsch²⁶, § 10,2, note B), should be changed, with Olsh., § 65,c, to השמעה.

Further changes in the intentionally obscure expressions of this verse, c. g. Bevan's התמיד מוּרָם , commended also by GINSB., are scarcely advisable. In-45 stead of the intentional Gall would read, following 6, אומים וּחָלָּם וּפְּשֵׁע שׁמֵם נְּחָן. In spite of 6 έρημωσεως or έρημωσεων, Wellhausen's abomination of horror (Isr. und Jiid. Gesch., Berlin, 1894, p. 204) corresponds better to the intentionally varied (cf. 9,27; 11,31; 12,11) expressions of the original text, than the desolating apostasy or abomination of desolation of Behrm. Behrm., however, is right in rejecting the 50 view of Kautzsch (Beilagen, p. 88), who thinks that the words דער מוֹני מוֹני מוֹני מוֹני מוֹני מוֹני מוֹני מוֹנִי מוֹ

- 7 that by the construct state, even in v.27, unobjectionable. Nor would it be difficult to (ef. 4,9) obtain the feminine form of the verb.
 - (18) 60 have not expressed עד עלמא in their free versions. We need not infer, however, that this omission, at least so far as 6 is concerned, was due to carelessness. For example, 6 omits in 8,5 the words אין נוגע בארץ, although they are 5 translated by 0. In the preceding verse, 8,4, on the other hand, 6, failing to understand the original, made the arbitrary addition of the East (cf. 2,38), which is not found in 0.
 - (19) In accordance with v. 3 we should expect here קוֹלָה, as GINSE. reads, or the active participle, written by Kautzschi (§ 56, a, β, 2) שׁנִיא (gf. Kautzsch, § 47, g, t, f), although it is not so well attested.
 - (20) As in v. 8, so here also (but not in 5,5) MARTI substitutes the fem. form of the Qerê for the masculine Kethîb גובלי, see on אָנָפָלָה, 5,5.

GUNKEL (p. 327, n. 2) thinks that the predicate characterizing the eyes as *look-15* ing haughtily has dropped out not only here but also in v. 8; this assumption, however, is unnecessary.

(22) EWALD was perhaps right in his conjecture, partly anticipated by J. D. MICHAELIS, that the words אתב ושלשנא have dropped out before אַהָּב. ઉ τὴν κρίσιν
ἔδωκε, and Θ, τὸ κρίμα ἔδωκεν, appear, notwithstanding v. 14, where they trans20 late ἔδόθη, to have pronounced בַּהְּ: instead of בַּהְּ: But the thought of 1 Cor. 6, 2
is ill suited to this context. Nor is it probable that μ here means the administration of justice in any other sense than in vv. 10.26. More difficult, from the lexicographical point of view, is the rendering give judgment (strictly: justification), AV judgment was given. LUTHER's free translation (Gericht halten für) 25
amounts to the same. [Cf. Wellh.'s explanatory notes on ψ 23 in the new English Version]. MARTI thinks that EWALD's insertion of viv. 14.26.27.

Further, he considers นากกุล a Hebraism, and substitutes นากกุล (cf. v. 18). KAUTZSCH (§ 38,3), however, is certainly right in not taking exception to กุล 30 which is the only vocalization that is attested. [The ן מוֹנוֹ instead of กุล may be due to مَالَّا as in Assyr. ušekniš for ušakniš &c.; see HAUPT, Sum. Familiengesetze, p. 63, n. 2; DELITZSCH, AG, § 34, c, a. — P. H.]

- (25) Gunkel states (p. 201) that £1 with the plural עָּלְנִין does not express the meaning of the author, who intended the dual. This view, however, is erroneous. The 35 number of about 31/2 years is one having relation (cf. ZAT '85, pp. 237.239) both to history and to faith. The expression, therefore, is purposely made indefinite. Cf. 8,14; 9,27; 12,7 and Ges.-Kautzsch²6, § 88.
- (26) Instead of the בְּחַיְּץ given by Hahn and Theile, and in many other editions, Bär and Ginsb. rightly read בְּחַיִּץ; but it does not commend itself to regard this Qal 40 imperf. (Kautzsch, § 43,1, examples ad b), with Delitzsch, Bär, and Behrm., as a contraction from בַּחָיָרֶב.
- 8 (ו) For בלאשצר, see on 5,30.
 - (5) G. Hoffmann (ZAT '83, pp. 95 f.) would pronounce not אווף, following 45 the Syriac vocalization [נוֹבּא: פּרָהוֹת הַבּּבּאָר בּאַהוֹת הַבּבּאָר : He refers to 4,8.17, taking for granted that מראה = חוות but this is not certain. אווף is established here and in v. 8 as the reading of the by Bär and Ginse. Ginse.'s צ"ל אווף אַהָּרוֹת כּן ת"ע הייע הייע, however, in v. 8 decides in favor of the reading of the stablished for the reading of the reading o
 - (8) אוות seems to have crept in by mistake from v. 5. It can neither be rendered as 50 an adverbial accusative *in honor*, nor taken as a construct plural. Instead of it we should probably read, with GRÄTZ and others, the word אַתְּרוֹת, as expressed by 6 (ἔτερα). According to Swete ἔτερα is not found in Θ; ΚΑUTZSCH (Βεί-

- is deleted by Wellhausen in Mic. 2, 4, are obvious; see on 2, 1, where Bevan, however, does not take exception to the word. But the elimination can hardly be based on the authority of 6, although this is also done by Ginsb. The reading of 6 is here at variance with θ. Similarly, it would be inadmissible to infer from the free translation of αὐκεπ by ἔργα, opera, Geschäfte in the plural (ef. 1 Kings 5, 23), that θ3 and Luther read 1 before π.
- 9 (4) VON GALL (pp. 123 ff.) states that the whole section 9,4-20 did not form a part of the original Book. His arguments, however, are not valid. To supplement his hypothesis, he might just as well assume that a section of the same length 10 had dropped out in this ninth chapter of the Book of Daniel.

(5) The Qerê strikes out אַ before ההשענו, the first of the second pair of words, but this i is found according to GINSE. in good editions both as Kethîb and Qerê. However dragging it might appear in ordinary prose, it can hardly be said to be unsuited to the broad style used in prayer.

On ממצות without the plural ', which is also wanting in v. 16, cf. ψ 119,98 and Ges.-Kautzsch²⁶, \S 91, n.

(6) In connection with the ninth chapter it may be well to call attention to some minor points which, though not affecting the sense, will help to show how frequently the editions of All by Bär (Leipzig, 1882) and Ginsburg (London, 1894) 20 are at variance. In this verse, e.g. Bär (p. 81) writes הנבאים, but Ginse., following many good editions, הנבאים.

(7) Both editors prefer, with the Masorah, in vv. 7.8.17 the Palestinian readings to the Babylonian. Thus they read בּוֹשְׁרֵינוּ בְּפִינוּ אָם מוֹשׁלְּים חוֹשׁלִי יוֹנוּ אַלִּימִים הוֹשׁלְּים מוֹשְׁלִינוּ בְּהַיִּוֹם instead of בּּוֹשְׁרַבוּ וּאַלִּימִים מוֹשְׁלִינוּ בְּהַיִּוֹם But in Bär (p. 90), we miss the note given by GINSB., stating 25 that only #l and the Palestinian school begin v. 9 with לאדני, the Orientals, on the other hand, with יליהוה לויהוה.

(8) According to the best MSS and ancient printed editions, the verse begins with היה, not with אדני.

(9) Bär writes אַ without ', GINSBURG with '.

(10) Bär writes (p. 82) בתרתיו and, as in v. 6, הנבאים, GINSB. הנביאים and הנביאים.

(11) BAR writes לון, GINSBBURG, as in v. 5, ווסור הווד,

- (12) The Kethib דְּבְרִין, as against the Qerê דְּבָרוּ, should be retained with the Versions and Neh. 9, 8.
- (13) Behrm. translates: calamity that is come, putting the tone, against the accents, 35 upon the last syllable of את. He thinks that the article is wanting before the word. His object is to make את depend on להביא (v. 12). Bevan, following 1 Kings 2,21, connects אונה with כתוב אונה, which, it must be admitted, stands nearer; but cf. 603 and Ges.-Kautzsch²⁶, § 117,1, note 7 or Ewald, § 277,d,2.

(16) For צְּדְלְתְּהָ, see on v. 5.

(17) Bevan's reading of ארני, before ארני, taken as a vocative, fits very well; but perhaps the reading expressed by Θ in ἔνεκέν σου, Κύριε, following v. 19, is still simpler than το ἔνεκεν τῶν δούλων σου, δέσποτα; cf. Is. 63,17; ψ 115,1. At any rate, Behrm.'s view that למען ארני is a gloss which has crept into the text, is entirely superfluous. In view of the exceptional harshness of the expression it 45 would be more natural to assume a gloss in v. 16 (cf. Jud. 10,11; Ezra 7,7; Is. 10,10). The preposition repeated in Kautzsch's translation before אור ביל ע. 20) is no more expressed in the original than is the cf inserted by 3. This harshness, however, is the counterpart to the breadth of style affected elsewhere, and the Received Text is confirmed by το.

(18) The Kethîb פַּקְּהָה (cf. v. 19) must be preferred to the Qerê בְּּקָה, although, or because, the latter occurs in 2 K. 19, 16 and 1s. 37, 17.

(21) The pronunciation בַּתְּפֵלה is confirmed by the context (δΘ, έν τῆ προσευχῆ).

- 8 why Giesebrecht (*Gött. gel. Anz.* 1895, p. 599) should declare them to be an interpolation. He is then, of course, obliged to delete the words הערב והבקר in v. 26.
 - (14) Instead of אלי read, with שלי Daniel is but a listener.
 - (9-14) [According to a paper by GEO, F. MOORE, read at the meeting of the American 5 Oriental Society, April, 1896, the צבא השמים in v. 10 is not the Jewish people, as commonly interpreted (כוכבים being taken metaphorically), but the heavenly bodies as the Gods of the heathen nations (cf. 1s. 24, 21; Enoch 80, &c.), as in v. 11 the שר הצבא is not a ruler of the Jews (GROTIUS, al.), but the God of the Jews, the Supreme God. V. 10 is then to be understood in the light of 11, 36-39; 10 I Macc. I, 41 ff., of Antiochus' attacks on other religions of his realm, as v. II of his attempts on that of the Jews. (In v. 11 read active verbs). At the beginning of v. 12 and in v. 13 צבא is intolerable. In v. 12 neither 6 nor Θ expresses the word; in 13 it is absent from 6 at least. In both cases MOORE conjectures that it was originally written וצבי, a gloss to the preceding word: v. 11, אוברי וול שלקר מבון לתנתן על התמיר: V.12 is then to be restored; יקרש (וצביי) מרמם v.13; מקרשי (וצביי) (וצביי) יפשע (see 6, and BERTHOLDT); פשע is, like שמם (!) v. 13, the altar of Zeus, elsewhere שקוץ שמם (cf. DRIVER, Introduction5, p. 539, ad p. 461; Germain ed., p. 528, n. 2). In v. 13 the most probable emendation seems to be: <התמיר מרמם: (מבים): תת וקרש (וצביי): מרמם; cf. of 11,31; 12,11. The paper will be printed 20 in vol. xv of the Journal of Biblical Literature, Boston. - P. H.] None of the emendations suggested by Prof. MOORE commends itself to my judgment,

(23) Instead of אַ הַפְּשְׁעֵים, שָּׁפּאָ, שָּׁפּשְׁעֵים, שָּׁפּאָ, thus following the Qerê of 9,24 which reads גּלְהָתָם. The pronunciation of אוּ, however, though rejected even by GINSE., deserves the preference, if only because of the Hif'il. GALL's (p. 49) emendation הַּבְּשְׁעִים הַבְּשְּׁעִים (cf. Is. 18,5) is unnecessary.

(24) KAUTZSCH-MARTI regard ולא בכתו as a gloss which has crept in here from v. 22—
the converse of Behrmann's opinion. But the real state of the case is simply reversed by the assertion that the interpretation — surely the only correct one—that Antiochus Epiphanes owed his successes to his intrigues, is more artificial than making the suffix again refer to Alexander the Great. Equally needless is Bevan's assumption, that instead of ישחית we should read מפלאות for the adverbial construction (otherwise in 11, 36) or נפלאות to difficulty.

(24.25) Instead of אנם קרשים: ועל שכלון, Grätz, following the free rendering of 6 καὶ ἐπὶ τοὺς άγίους τὸ διανόημα αὐτοῦ, wished to read על קרשים. על קרשים אועל קרשים מבלו GINSE. makes the same proposal, and this radical alteration of the text is also approved by Bevan, 45 Kautzsch-Marti, and Gall. But in Hebrew the 1 of the apodosis is of frequent occurrence (cf. Ges.-Kautzsch²6, § 143, b, n. 2). Against the opinion that there can be no reference to the people of the saints before v. 25 (6 has καὶ δῆμον άγίων at the end of v. 24), Behrm. makes the pertinent remark, that our author is not particularly careful to avoid repetition.

(27) KAUTZSCH-MARTI think it necessary to strike out נהניתי (בהיתי They assert that this is undoubtedly nothing but a transcriptional error for גחליתי, the coordinating theing a subsequent addition. The objections against this Nifal of היה, which

9 (26) If the alleged mutilation of the text were a fact, the easiest emendation would be, to follow Fell's suggestion, and insert μ, guilt after the list that Θ, καὶ κρίμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ is very uncertain evidence for this. There is no need of mentioning the other conjectural additions which have been suggested. If the author has purposely left something unsaid, expositors may seek to guess his thought, but are not justified in inserting their fancies in the text.

If, with Van Lennep, Bevan, and others, we read 122, following 11, 20.21.38, this 15 has nothing to do with the reading of $\Theta\Theta$, $\partial \Pi$ to if if it is in templo. There are plenty of departures from $\partial \Pi$ in the Ancient Versions in vv. 24-27 which must be regarded as pure fancies.

Kuenen is unquestionably right in saying that שקוץ מי might very easily be transcribed by error "שקוצם מי but it by no means follows from this that the 20 author did not here intend the plural. It might be well to add that ## writes שְׁלְּעִים, while the next word is written by Bär מְשׁׁוֹמֶם, but by Ginsburg, following numerous authorities, without 1.

10 (1) In בלמשאצר the letter א stands properly not before but after ש, as in 1,7; 2,26; 4,5.6.15.16; 5,12; בּהַ 5,30.

- (4) BEHRM. arbitrarily declares אור to be an incorrect gloss. But we have here a man of God, more than 80 years old, holding high office in the East (6,29), 40 and not engaged in Babylon alone (cf. 8,2). The exaggerated expectations of his coreligionists who had returned to Judah could not be shared by one who knew how troublous would be the time (9,25). It is of intention, then, that our author turns his hero's steps toward the east rather than the west.
- (7) Unless in order to hide themselves is to be taken as a free translation, it is more 45 inexact than 3's fugerunt in absconditum. Flight does not always secure a hiding-place. The statement that they both fled and hid themselves, is, consequently, by no means superfluous. There is therefore no warrant (cf. Esth. 2, 8) for changing the text to להתכא, which would yield a different sense; cf. 1 K 22, 25.
- (8) BEHRM. is wrong in regarding the final words אלא עצרתי כד, which recur in v. 16, 50 as a gloss. His argument that they can easily be done without, is not valid.

GINSE. states, however, that there are a number of authorities who prefer הַבְּחַפלה. Of course, GINSE, decides, with BÄR, in favor of the article.

There can be but little doubt that 6 τάχει φερόμενος has hit the sense we should expect. Also the other Ancient Versions aim at this meaning. Θ gives for קינף בִינף simply πετόμενος (cf. Ew. § 341 b). Some might, therefore, feel 5 inclined to delete the difficult אַיָּבָּי. But Ges. (Thes. 610), not without reason, considers festinare factus = festinans as somewhat doubtful. Behrm. thinks that the Inf. Hof al should, perhaps, be read; but his reference to 1s. 22,17 does not make that any more probable to my mind.

- (22) It seems very plausible to substitute, with Behrm. and Kautzsch-Marti, following 6.8, for it is of Al the emendation μ2", or perhaps μ2" (cf. i K. 12, 12). This change is also approved by Ginsb., but the evidence of Θ, who changes the προσήλθε of 6 to συνέτισέν με (cf. 8, 16) = 3 docuit me, is against it.
- (23) Behrmann's conjecture, following 10,11.19, that שיש has dropped out before חמרות, is unnecessary. G's έλεεινός and ἄνθρωπος έλεεινός confirm the omission 15 of שיא in the first passage (cf. Gen. 4, 1 and ψ 21,7), although this may have been based, as Bevan thinks, on a false reading, חקרות.
- (24) By the use of indefinite and obscure expressions the author has succeeded in preventing certain passages in vv. 24-27 from ever being understood with any certainty. But the more the difficulties in understanding an important passage 20 of the Book of Daniel accumulate, the less we are permitted to make an attempt at overcoming them by mere alteration of the text. In such cases the text has probably been transmitted with especial care. BEHRM. (p. xxxi) rightly deems the worth of 6 for textual criticism but slight (cf. also MICHAELIS, Orient, Bibl. iv, 26 ff., especially p. 32). 6's treatment of this passage, added to its general 25 shortcomings, may have turned the scale (BEHRM., p. xxxvi) in favor of its being early supplanted by 0. The incorrect pronunciation of שָבְעִים for שָבְעִים, which we find in 6, set aside the weeks of years, and did not lend itself, therefore, to the exegesis of the Church which applied the prediction to the time of Christ. BEHRM. gives a very careful collation of vv. 24-27 in # with the Ancient Versions 30 (pp. xxxiv-xxxvii). The results, however, are but scanty, especially as in the resumé given on p. xxxvii we must strike out at least אבן for קבן, v. 27. No exegete has derived this reading from any Ancient Version; it is pure conjecture (cf. 11,21). We are indebted for this emendation (which KUENEN, Ond.2 ii, 472 pronounced very reasonable) to the young Dutch theologian J. W. VAN 35 LENNEP, whose thesis (De zeventig jaarweeken van Daniel 9,24-27, Utrecht, 1888) was reviewed by me as a noteworthy piece of work in SCHÜRER's Theol. Lit. Zcit. '89, No. 5.

The Kethîb should probably be read הַּפְשַׁע וְלַהְאֹם הַפְּשַׁע לֵלְא הַפְּשַׁע לִלְּא הַפְּשַׁע לְלִּא הַפְּשַׁע לְלִּא הַפְּשַׁע לְלִּא הַפְּשַׁע לווי. The second pair of these four words is corrected in the Qerê to הַּמְּאַה אָּלְּא הַפְּשַׁע לווּ לְּלֵּא הַפְּשַׁע לווּ לְּלֵא הַפְּשַׁע לווּ לְּלֵא הַפְּשַׁע לווּ לְּלֵא הַפְּשַׁע לווּ לְּלָא הַפְּשַׁע לווּ לְּלֵא הַבְּשַּׁע לווּ לְּלֵא הַבְּשַּׁע לווּ לְּלֵא הַבְּשַּׁע לווּ לְּלֵא הַבְּשַׁע לווּ לְּלָא הַבְּשַּׁע לווּ בּא אוֹר לווּ בּא אוֹר ביי לווּ בּא ביי לווּ לְּלֵא הַבְּשַׁע לווּ לְּלֵא הַבְּשַׁע לווּ לְּלֵא הַבְּשַׁע לווּ בּא אוֹר ביי לווּ בּא ביי לווּ ביי לווּ ביי לווּ ביי לווּ ביי לווּ ביי לווּ לְּלַלְּא הַבְּשַׁע לווּ לווּ לווּ ביי לווּ בּישׁע לווּ ביי לווּ בי

(25) Bevan thinks that instead of לְּהְשִׁיב we should read לְּהְשִׁיב to people, and לְּהְשִׁיב for is. 44, 26; Jer. 30, 18; Ez. 36, 10.11.33). Behrm. regards this conjecture as plausible, but he himself translates shall be built again. Further, Bevan would replace the obscure אור (Jer. 5, 1), following \$ and making אור mean with public places and streets. This is more acceptable than to get from 6 (ν. 27 εἰς πλάτος καὶ μῆκος) and θ (πλατεῖα καὶ τεῖχος) the readings 50 אור מון אור שון א

- (I) Must we read ממרט for all יממרי The only grammatical parallel is Job 9,27; but 15 there, too, the text may be corrupt [see Siegfried ad loc.].
 - (4) It is natural to read 12523, following the parallel 8,8, instead of γτρος (AV: And when he shall stand up), which recalls the beginning of v. 3. Yet this change is not strictly necessary, for the explanation as quickly as he has risen up which has been retained by Kautzsch-Marti, seems in itself quite possible, and 20 especially so in our writer, who is not at all averse to hidden meanings. However, the change suggested by Grätz, Bevan, and Behrm. fits very well, and seems even to have suggested itself to Luther, as appears in his free translation wenn er auf's Höchste gekommen ist. To substitute 2 for 2, although, according to Ginse, 2 is not unattested by authorities, is not advisable. Against 6 èv τῷ ἀναστῆναι 25 αὐτόν we have θ ὡς ἀν στῆ.

Instead of ולא לאחריתו, S offers או אין אין, as though he read, or guessed, בולא בּחוֹלְא בְּחוֹנְא אוֹ ווֹ is thoroughly backed by Θ, οὖκ εἰς τὰ ἔσχατα αὐτοῦ, while ઉ, failing to understand the words, has altogether omitted them. (Against the text of σ as given by SWETE, cf. SCHLEUSNER, Thes. i, p. 154).

- (5) Without change of the consonants LUTHER refers the suffix in אָלָי to Alexander the Great, and translates אַנְיִי וּיִי שִּייִי שִּייִי שִּייִי to Alexander the Great, and translates אַנְיִיי שִּייִי שִּייִי שִּייִי to mean that is. HITZIG and others are probably more correct in placing Athnach, with 63, under אַנְיִי אָנִיִּיִי אָנִייִ אָּנִייִ אָּנִייִ אַנִּיִּי אַנִּיִי אַנִּיִּי אַנִּיִי אַנִּיִּי אַנִּיִי אַנִּיִי אַנִּיִי אַנִּיִּי אַנִּיִּי אַנִּיִּי אַנִּיִּי אַנִּיִּי אַנִּיִי אַנִיי אַנִּיִי אַנִּיִי אַנִּיִי אַנִּיִי אַנִּיִי אַנְּיִי אַנְיִי אַנְיִּי אַנְיִי אַנְיִּי אַנִּיִי אַנְיִי אַנְיִי אַנְיִּי אָּנִיי אַנְיִּי אַנְיִי אַנְיִי אַנְיִי אַנְיי אַנְיִי אַנְיִי אַנְיִי אַנְיי אָּנִיי אָנִיי אַנְיי אָּנְיי אָּנְיי אַנְיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנְיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִייי אָּנִייי אָּנִייי אָּייי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִייי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִייי אָּנְייי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִיי אָּנִייי אָּנְייי אָּנִייי אָּייי אָּייי אָּנִייי אָּנִיי אָּנִייי אָּנִייי אָּנִייי אָּנִייי אָּייי אָּייי אָּנִייי אָּנִייי אָּנִייי אָּנִייי אָּי אָּיייי אָּייי אָּייי אָּיייי אָּייי אָּייי אָּיי אָּייי אָּיייי אָּייי אָּייי אָּייי אָּייי אָּייי אָּייי אָּיי אָּיייי אָּייי אָּיייי אָּיייי אָּיייי אָּיייי אָּיייייי אָּייייי אָּיייי אָּיייי אָּיייייי
- (6) Of the numerous alterations suggested here (see on 9,24) the only probable one would seem to be to substitute, with $\Theta 3$, אַרְעוּ for אוֹ דְּעוּ. This has also been 40 done by LUTHER.

The scriptio plena mid only occurs here, and is not accepted by the Babylonians. It is, perhaps, due to the mistaken idea that the word should be in the absolute state. Yet there was nothing to prevent our author from using mid as construct, notwithstanding 10,8.

10 (9) BEHRM, again regards as a gloss the יולני in this description, which is often purposely circumstantial. But the word is indispensable, because the writer intends to combine what has been stated both in 8,17 and 18.

The translation of 60, ήμην with the participle, is correct. But the conjunction preceding אני הייתי seems to have been taken by them as the i of the apodosis. 5 It must be regarded, with BEVAN, as introducing a circumstantial clause.

(12) The angel came in response to Daniel's words of prayer. BEHRM., therefore, has no reason for reading אָבְּרֶבֶּיְרָ = for thy sake, with elimination of the '.

Just as נשמעו, rightly rendered by *3 exaudita (sunt verba tua*), refers to what has been decided for weeks past, but the execution of which has again and 10 again been deferred, so ישבי points to the fact that he has been intending to come long before he now at length arrives.

(13) MEINHOLD, BEHRM., and GINSB. rightly read, with 60, זתרתי instead of נותרתי (cf. Ez. 39, 28). The meaning came off victorious, attributed by LUTHER, SIEGE. STADE, GES. BUHL to the Niffal, is contrary to the context; for the conflict is still 15 to be continued (v. 20); nor is there any evidence of its currency in Hebrew usage. The assumption of a circumstantial clause (cf. vv. 4b. 9b) gives to the Niffal a sense which, according to Gen. 32,25, would be admissible; but the translation while I had remained behind (previously alone) requires an inadmissible addition. It would still be better, as I maintained formerly (BUNSEN'S Bibel- 20 werk, Leipzig, 1867), to construe the words מהנה as a parenthesis, if only the rendering of AV, and I remained there, i. e. therefore I had to remain there, were not rather far-fetched. GRATZ's more radical alteration, יְאֹתוֹ הֹתְרָהִי, on account of αὐτὸν preceding κατέλιπον, is needless. Finally, when Behrm. repeats Bertholdt's conjecture that שר also has dropped out before מלכי, Bevan 25 is entirely right in replying: "It is quite unnecessary to suppose that של has fallen out, for the rendering of the LXX (μετά τοῦ στρατηγοῦ τοῦ βασιλέως Περσῶν) is probably an expansion of the original, just as in v. 20 אָם שֶׁר פָּרָם is translated μετά τοῦ στρατηγοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν."

The rendering by 6\$ of מלכי in the singular is just as arbitrary (cf. v. 1); θ 30 renders freely, as if we had מלכות again.

(14) GINSB. observes: יְקְרָא קרי, אָקְרָא כּתיב, while BÄR (p. 97) gives no Qerê in c. 10. 4ll evidently permits itself in the pronunciation יְקָרָא a pun recalling Gen. 49, 1.

In accordance with the εἰς ἡμέρας of το, the last word should be pronounced לְמִים; the article inserted by או is out of place; εֹן. 8,26.

- (17) מַנְעָהָה is confirmed by θ ἀπὸ τοῦ νῦν, but it is said to be inapposite or colorless.

 BEVAN and BEHRM. needlessly read מָרְעָּרָה (cf. Jer. 8,15)=for fear; or מַרְעָּרָה (cf. v. 11; Is. 33,14).
- (19) Taking unnecessary offense at the repetition (ef. 2 Sam. 10, 12), Bevan would read רְשָּׁמָּיְ (ef. e. g. Jos. 1,6) instead of אָרָח. But this alteration has no adequate 40 support in the free translation of אָרָח. Beham. reads even אָרָחָחְ (11,7,32). The 1, usually wanting before a second imperative (ef. 2 Sam. 16,7), remains in solemn discourse, e. g. 490, 17. The rendering of Kautzsch-Marti is good: Take courage, yea, take courage.
- (20) In the section 10, 20-11, 2 the evil influence of 6 has led not only to a wrong 45 division of the chapters, but also, in the case of many expositors, to radical alterations of the text. Yet the well known arbitrariness and freedom of the Alexandrian treatment of the Book of Daniel is sufficiently shown in c. 10, where e. g. 6 makes the third year the first in v. 1, and changes the hearing in v. 9 to not hearing. Careful exegesis removes the double objection that M seems to create. In the first place, it quite escaped the attention of the Greek reader, who substituted for 11, 1^a καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ πρώτῳ Κύρου τοῦ βασιλέως, that our author sharply distinguishes in time between the overthrow of the Chaldean em-

It seems more natural, however, to refer it to the Holy Land named immediately before. This leads to BERTHOLDT's pronunciation אָבָּלָהַ.

(17) The exegetical gain obtained at the expense of changing one consonant may, perhaps, excuse the alteration of 53 to 58. The meaning, then, is that the Syrian will proceed with energy (Esth. 9, 29) against the kingdom of the Egyptian. 3 5 (et ponet facient suam ut veniat ad tenendum universum regnum ejus) interprets in the sense that Antiochus sought to bring the whole kingdom of the Egyptian under his control; but this translation of the words is contrary to Hebrew usage. There remains apparently for \$1 only the rendering of LUTHER and AV which, however, hardly fits the context, viz., with the strength of his whole kingdom. Io This translation has also been adopted by BEHRM., while KAUTZSCH-MARTI follow 3.

There is, and rightly, a general agreement in the rendering on the margin of RV which follows the Ancient Versions, and gives: and shall make equitable conditions with him (LUTHER: aber er wird sich mit ihm vertragen). This implies reading 15 for הפעוד for משרים (v. 6) for the plural of יַשְשָׁה, which we seem to have in און יִשְרִים, is unnecessary and unsupported by Θ. The same applies to Bevan's change, based upon the Syriac, of בתו בנשים סו בת הנשים or בתו בנשים or crue or

(18) For the Kethîd אַרְיָשֶׁר, referring to a fact, the Qerê reads אַרְיִשֶּׁר, as in v. 17 where it merely sets forth an intention. Bevan's bold conjecture is ingenious, but hardly correct. Resting on the confused פֿע אַרְאָשׁ of שָּׁרְאָשׁ he would substitute שְׁרַבְּעָתִים for אַנ בְּלָתִי אוֹם, while Behrn, who is less felicitous in conjecturing אַל as the reading of שׁ, contents himself with striking out the first th.

(20) It makes but little difference for the sense whether we refer נונש Zech. 9,8) to the impecunious king Seleucus IV, or directly to Heliodorus. Yet the latter interpretation of this obscurely expressed verse, now probably the dominant one, is so harsh, that Bevan wants to transpose All מנגש מעביר נונש in order to get the sense an exactor who shall cause the royal dignity to pass away 30 (cf. 2 S. 12, 13).

- (22) Instead of A אָשֶׁשֶׂה, BEVAN and KAUTZSCH-MARTI pronounce אָשֶׁשֶׂה, which is scarcely an improvement.
- (26) BEVAN and KAUTZSCH-MARTI strike out i before במשמני; but Behrm. is probably more nearly right in beginning the new verse with i.

 BEVAN and KAUTZSCH-MARTI read אָשָׁטִי (cf. v. 22) instead of יַשְׁטוּר; but the intransitive construction occurs also in vv. Io and 40.
- (30) J. D. MICHAELIS (Orientalische Bibliothek, iv, 39) took unfounded exception to Dan.

- The plural י ומביאיה ואים should probably be retained, with GINSE. against BÄR. Also אוֹלְּלָהָה (AV: he that begat her) deserves the preference over בְּעָהָיה (LUTHER: und mit dem Kinde). BEHRM., pronouncing the last word בְּעָהִים, obtains the sense: and both she and he that sent for her (Jud. 12,9) shall become a terror, also her child, and he who took her to himself (v. 21). The German Revised Version (Halle, 1892) gives the conclusion of the verse more correctly as follows: und mit dem der sie erzeugt hat, und dem, der sie eine Weile mächtig gemacht hatte. (English RV as in AV, except that those is substituted for these of AV: and he that begat her, and he that strengthened her in those times).

(וס) The Kethîb ובניו is rightly taken by the Qerê as plural (= ובניו).

There is no need, however, to accept the second and third Qerê's in the verse, merely because the final letters of the two Kethîb-forms יתנרו and מעוה might be 20 confused with one another. The plural form may be referred to הילים, and יְתְּנָרוּ, and יְתְּנָרוּ, and מֵלְךְ הַעְּפֵוּן in v. 11, which are no marginal gloss. יְתְנָרָה would also read more smoothly inasmuch as, with the Kethîb, the Athnach would not be expected until מישב This presents no doubt a certain difficulty.

(12) The sense being so obscure, it is hard to make positive choice between the

. גרַם Kethîb ירוֹם and the Qerê וַנָּם

- (13) Behrm. and Kautzsch-Marti follow Bevan who, comparing v. 6, regards, against 60, ממחים as a gloss which has crept in from the following verse. This assumption may not be wholly impossible, yet it is certainly improbable. Absolutely inadmissible is Behrmann's further conjecture that we should read, with 6, איבוא instead of יבוא בוא (cf. v. 20; 2 K. 5, 11), as if our author had written two 2's one after the other.

(15) It is not necessary, with OSI, LUTHER, AV, to read עָרִים בְּצֶרוּת. ל confirms the

singular עיר (RV, a fenced city).

The unusual (ef., however, 2 Chr. 36, 19) expression אם should not induce us to read, with Kautzsch-Marti, עם בַּהְרָיו, and to delete, as another case of dittography, the t of the apodosis in אין, which follows in \$\mathfrak{H}\$; see on 8,25.

The conjecture mentioned by GINSB., וְיַמֵּמוֹ יְבְּרָה, gives a suitable sense; but it repeats itself somewhat at the end of the verse.

(16) און נכלה (19, 27) implies that Antiochus will bring destruction to the Egyptians.

- it seems, however, that the author himself purposely chose somewhat unusual words.
 - (11.12) GUNKEL (1. c., p. 269) erroneously takes vv. 11.12 to be glosses by different hands, on account of the seemingly definite numbers.
 - (13) W. ROBERTSON SMITH's proposal to delete the first γρ5, as a transcriptional 5 error, is merely due to faulty exegesis.

- ניים א ships; but his conjectural emendation צירם messengers has no greater value than the suggestion to read מוציאים instead of או בו ציים. He renders σ καὶ ήξουσι 'Ρωμαῖοι καὶ ἐξώσουσιν αὐτόν: et venient, exire eum iubentes Romani.
 - (31) המקרש, which should not be changed to הַּמְּעָה, is in apposition to המקרש. In the same way המענו is coordinated with השקוץ. The article is purposely omitted (cf. 8, 13), 5 and it is not advisable to read here הַשְּׁמֶה, with KAUTZSCH-MARTI, following 12, 11 where, for that matter, there is no article. Nor can we assume, with Bevan, a gloss derived from 9, 27.
 - (32) For the sense it makes no difference, whether, with II, we pronounce the adjective אַרְאָחָ, or, with Siegfr.-Stade s. v. אָרְאָחָ, take אַרְאָחָ as a mere by-form of 10 the substantive אַרְאָחָ (Stade, § 317,b,a; cf. Olshausen, § 162,a).
 - (33) בְּלֶהְבָּה is correctly translated by Θ έν φλογί; ω, however, renders παλαιωθήσονται έν αὐτῆ, nonsensically dividing the word into בלה בה.
 - (34) Behrm. needlessly reads דְּלְלְלְּחֵה = in levity; but הלקלקות, which occurs also in v. 21, gives a satisfactory sense. As 60 read the same word in both passages, 15 the formation of a new ἄπαξ λεγόμενον is all the more questionable.
 - (35) It is possible that we should pronounce, with HITZIG and others, אָבֶּילְאָן, following 12,10; yet المُ المِحْدِينِ it would seem, should have the preference, if only as more euphonious; cf. Deut. 26,12; Nch. 10,39. The Pi'el current in the Mishnah is wanting in the OT; cf. also STADE, §§ 114,a and 621,a,t.
 - (37) [אָר בּ צְּרְאָבְּ, adopts the singular as given by λ, ἐπὶ θεὸν πατέρων αὐτοῦ, cf. vv. 38 f.; Neh. 9, 17. But, as against אַלה in the sense of δ's ἐπὶ τοὺς θεούς is rightly maintained. It is not probable that λ found the v at the end of the word.
 - (39) We can hardly read, with HITZIG and others but against the Versions, עש instead 25 of \$\mathcal{H}\$ by, as if the reference were to adherents of a strange god, whom the Syrian king employed to garrison the fortified places (2 S. 15, 1), or appointed (Ex. 32, 10) to keep the fortresses in repair (מְבַּעְּרֵי וּבִּירָ Is. 22, 10). But, however obscure the verse may be, at any rate the Qerê יְבִּיר instead of the Kethîb יְבִּיר Deut. 15, 14) is quite superfluous. The same holds good with respect to Behrmann's suggestion to insert א before במחיר בחול במחיר conjecture cannot be admitted as a correct emendation on the strength of 3's free translation gratuito.
 - (41) According to v. 12 and Neh. 7,71 we must pronounce רָבוּת instead of אָן, which cannot possibly mean Rabbis.
 - S renders by mistake אארית, instead of אור א as the other Versions read. 35 The usual term for *pitching a tent* is purposely avoided by the author, and *plant* (cf. Is. 51,16; Eccl. 12, 11) preferred; it would be foolish to change או שָשָּי נס אָשָי.
- 12 (3) Neither 6 οί κατισχύοντες τοὺς λόγους μου (cf. Michaelis, Orient. Bibl. iv, p. 40), nor θ, ἀπὸ τῶν δικαίων τῶν πολλῶν, can be compared with Al which I renders with freedom, but correctly, qui ad institiam erudiunt multos.
 - (4) Bevan's reading, הַּרְעֵּית instead of M הַרְעָּית, is based on ε καὶ πλησθη ἡ γῆ ἀδικίας, but the change is unnecessary; for ישטטי, which refers to the time shortly before the end, neither signifies here run hither and thither (in fear), nor does it need to be changed to ישי, following ε εως ἀν ἀπομανῶσιν; (εf. ψ 40,5).
 - (6) Instead of אוואסר, שמר שונ, שנו לא thoughtlessly give the first person ואמר; cf. 8,13.
 - (7) Instead of או יִד נְפַץ יד, Bevan and Kautzsch-Marti read יָד נְפַץ יד, Behrm., on the other hand, contents himself with the pronunciation נְפַּץ, without transposing the words. But the thought that God's help will be nearest when the need is greatest, would seem to be obtainable without alteration of the text. True, after 50 אונפלא something like יְבָּפְלְּחְ or נְבָּלְּחָ (cf. Jer. 36, 23; 51,63) would be very suitable, unless we prefer to pronounce the verb, which recurs at the end of the verse, as Infin. Qal. Bevan, indeed, adds אוני הוא היי וויין ביי וויין אוני וויין וויין וויין אוני ווויין אוני וויין אוני וויין אוני וויין וויין וויין וויין וויין ווויין וויין ווייין וויין וויין וויין ו

שנת שלוש למלכות יהויקים מלך יהודה בא גבוכדגאצר מלך בכל א,ג ירושלם ויצר עליה: ויתן אדני בידו את יהויקים מלך יהודה ומְקְצָת ² כלי בית האלהים ויביאם ארץ שנער בית אלהיו ואת הכלים הביא בית אוצר אלהיו:

ויאמר המלך לאַשְׁפְנֵז רב סריסיו להביא מבני ישראל ומזרע 3

המלוכה ומן הפרתמים: ילדים אשר אין בהם כל מאום ומובי מראה 4 ומשבלים בכל חכמה וידעי דעת ומביני מַדַּע ואשר כת בהם לעמר

בהיכל המלך וללמדם ספר ולשון כשרים: וימון להם המלך דבר יום ה ביומו מפַּתִּבַּא המלך ומיון משתיו ולגַדלם שנים שלוש ומִקצָתם

יעמדו לפני המלך: ויהי בהם מבני יהודה דניאל חנניה מישאל 6

ועוריה: וישם להם שר הסריסים שמות וישם לדניאל בלמשאצר ולחנניה שַּרְרַףְּ 7 ולמישאל מֵישַׁךְּ ולעזריה עֲבָד ננו:

וישם דניאל על לבו אשר לא יתנאַל בפתבַּג המלך וביין משתיו ויבקש 8

משר הסריסים אשר לא יתגאל: ויתן האלהים את דניאל לחסד ולרחמים לפני 9

15 שר הסריסים: ויאמר שר הסריסים לדניאל ירא אני את אדני המלך אשר מנה י את מאכלכם ואת משתיכם אשר למה יראה את פניכם זעפים מן הילדים אשר

כגלכם וחיכתם את ראשי למלך: ויאמר דניאל אל המֶלצר אשר מנה שר זו

ויתנו 12 הסריסים על דניאל חנניה מישאל ועזריה: נַם נא את עבדיך ימים עשרה ויתנו

לנו מן הגַרעים ונאכלה ומים ונשתה: ווַראו לפניך מראינו ומראה הילדים האכלים 13

14 פּרְעַבּיג המלך וכאשר הָרְאַה עשַה עם עבדיך: וישמע להם לדבר הוְה ויְגַפּם 20

ימים עשרה: ומִקצָת ימים עשרה גראה מראיהמ מוב ובריאי בשר מן כל הילדים מו

האכלים את פתיבּג המלך: ויהי הפֶּלְצר נשא את פתיבַּגֶם ויין משתיהם ונֹתן 16 להם זַרְענִים:

והילדים האלה ארבעתם נתן להם האלהים מַדְּע והֲשַׂכֵּל בכל ספר וחכמה זי

18 ורניאל הבין בכל חזון וחלמות: ולמְקצָת הימים אשר אמר המלך להביאם ויביאם 25

שר הסריסים לפני נבכדנצר: וידבר אתם המלך ולא נמצא מכּלם כדניאל חנניה 19

מישאל ועזריה ויעמדו לפני המלך: וכל דבר חבמת בינה אשר בקש מהם המלך כ

וימצאם עשר ידות על כל החרטְמים אהאשפים אשר בכל מלכותו: ויהי דניאל 12 עד שנת אחת לכורש המלך:

ובשנת שּתַּים יֶעֶשְׁרַהּ למלכות נבכדנצר חלם נבכדנצר חלמות ותתפעם רוחו א.2 ושנתו נהיתה עליו: ויאמר המלך לקרא לחרטְמים ולאשפים ולמכשפים ולכשדים בלהניד למלך חלמתיו ויבאו ויעמרו לפני המלך: ויאמר להם המלך חלום חלמתי נותפעם רוחי לדעת את החלום: וידברו הכשדים למלך ארמית

15...

Date Due

	7 7 4					
CARATAS	<u></u>					
	<u></u>				(O)	
	0/3					
Ch Wha						
	હ					
					3	
	en					
	xo					
	evi un					
5 D						
	osh					
•	ıdg					
	am ing					
10 Is	O					
	erei					
E	zek					
	losi					
-	pel					
15 A	bai (6)					
	ona					
Ŋ	lican: J. r. McCu					
	Jahum: Alfred Je					
	Iabakkuk; W. H.					
		Ah: E. L. Curtis (New Haven).				
	Haggai: G. A. Cooke (Oxford). Zechariah: W. R. Harper (Chicago).					
	Malachi: C. G. Montefiore and I. Abrahams (London).					
	Psalms: J. Wellhausen (Göttingen).					
	roverbs: A. Mülle		utzsch (Halle)			
	Job: C. Siegfried (Jena). Song of Songs: Russell Martineau (London).					
S						

Ruth: C. A. Briggs (New York). 30 Lamentations: M. Jastrow, Jr. (Philadelphia).;

Ecclesiastes: Paul Haupt (Baltimore).

Esther; T. K. Abbott (Dublin). Daniel: A. Kamphausen (Bonn). Ezra-Nehemiah: H. Guthe (Leipzig).

35 Chronicles: R. Kittel (Breslau).

^{*} Died September 12th 1892. † Professor Abraham Kuenen who had agreed to do the book died December 10th 1891.

